

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

II РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 27

София, четвъртък, 5 януарий

1933 г.

31. заседание

Вторникъ, 3 януарий 1933 година

(Открито отъ председателя А. Малиновъ, въ 16 ч. 45 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.	Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители . . .	665	
Питане отъ народния представител Д. Нейковъ къмъ министра на войната, относно участието на генералъ Дѣлчевъ въ дружество „Лесъ“, образувано да води процесъ срещу държавата за гората „Хорозларъ“, въ Малкотърновско. (Съобщение)	665	
Предложение за одобрение подписания въ София на 24 юний 1932 г. между България и Германия договоръ за търговия и мореплаване. (Съобщение)	666	
Законопроектъ за измѣнение на закона за опрощаване заемитѣ, отпущнати отъ Българската земледѣлска банка, подъ гаранция на държавата, на военнопневидитѣ, изгубили 100% работоспособностъ. (Съобщение)	666	
Укази:		
1) № 1, отъ 31 декемврий 1932 г., за приемане оставитѣ на министритѣ отъ кабинета на Н. Мушановъ;	666	
2) № 2, отъ 31 декемврий 1932 г., за назначаване за министъръ-председателъ Н. Мушановъ;	666	
3) № 3, отъ 31 декемврий 1932 г., за назначаване: министъръ-председателя Н. Мушановъ за министъръ на външнитѣ работи и на изповѣданията и за управляващъ Министерството на правосъдието; д-ръ Александъръ Гиргиновъ за министъръ на вътрешнитѣ работи и народното здраве; Стефанъ Стефановъ за министъръ на финанситѣ; генералъ-лейтенантъ Александъръ Кисеовъ за министъръ на войната; Димитъръ Гичевъ за министъръ на търговията, промишлеността и труда и за управляващъ Министерството на народното просвѣщение; Константинъ Муравиевъ за министъръ на земледѣлието и държавнитѣ имоти; Вергилъ Димовъ за министъръ на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството; Стоянъ Костурковъ за министъръ на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ (Прочитане отъ министъръ-председателя Н. Мушановъ)	666	666
Декларация отъ министъръ-председателя Н. Мушановъ за политиката, която ще следва новиятъ кабинетъ. (Прочитане, разискване и гласуване довѣрие на новия кабинетъ)	666	666
Дневенъ редъ за следващото заседание на 4 януарий 1933 г., 15 часа	687	687

Председателъ: (Звъни) Понеже присѣствуватъ нужното число народни представители, обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитѣ г. г. народни представители: Бояджиевъ Асенъ, Василевъ Василь, Василевъ Ради, х. Галибовъ Юсеинъ, Деневъ Андрей Пеневъ, Доброволски Стефанъ, Каракашевъ Никола, Кулевъ д-ръ Тодоръ, Лоловъ Господинъ, Маринчевъ Георги, Мустафовъ Али, Нейчевъ Адамъ, Николовъ Лазаръ, Петковъ Борисъ, Петковъ Петко, Пиронковъ Александъръ, Рангеловъ Раденко, Русиновъ Костадинъ, Сакъзовъ Янко, Станевъ Митю, Фенерковъ Петъръ, Филиповъ Стоянъ, Франга д-ръ Александъръ, Христовъ Димитъръ, Цановъ Стефанъ)

Председателството има да направи следнитѣ съобщения на Народното събрание.

Първо. Председателството е разрешило отпущъ на следнитѣ г. г. народни представители:

На г. Христо Родевъ — 1 день;

На г. Георги Маринчевъ — 1 день;

На г. Никола Каракашевъ — 3 дни и

На г. д-ръ Тодоръ Кулевъ — 7 дни.

Второ. Постѣпило е въ бюрото питане отъ народния представителъ г. Димитъръ Нейковъ, адресирано до г. министра на войната. Запитвачтъ констатира въ своето питане, какво било образувано нѣкакво си специално дружество „Лесъ“, за да води процесъ прѣтивъ държавата за една богата гора подъ името „Хорозларъ“. Начело на това дружество билъ стоялъ г. генералъ Дѣлчевъ. Запитвачтъ иска да знае, първо, какво е направилъ военниятъ министъръ по поводъ на едно писмено изложение на единъ народенъ представителъ отъ правителственото мнозинство относно това дружество и неговитѣ полѣзновения да вземе въпросната гора, и, второ, смѣта ли военниятъ министъръ, че е съвмѣстимо съ службата на генералъ Дѣлчевъ, която

заема, да стои въ войската и до деня днешенъ.

Това питане ще бъде препратено на г. военния министър, за да отговори.

Постъпило е въ Бюрото на Събранието отъ Министерството на външните работи и външпоставленията предложение за одобрение подписания въ София на 24 юний 1932 г. между България и Германия договоръ за търговия и мореплаване. (Вж. прил. Т. I, № 24)

Постъпилъ е отъ Министерството на финансите законопроектъ за изменение на закона за опрощаване заемитъ, отпущнати отъ Българската земеделска банка, подъ гаранция на държавата, на военно-инвалидитъ, изгубили 100% работоспособностъ. (Вж. прил. Т. I, № 25)

Предложения и законопроектътъ сж отпечатани, ще се раздадатъ на г. г. народните представители и ще се поставятъ на днешенъ редъ.

Има думата г. министър-председателят.

Министър-председател Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Ще ви прочета подъ редъ следните укази: (Чете)

„У К А З Ъ

№ 1

Ние Борисъ III

съ Божия милостъ и народната воля

Царь на българитъ

По предложението на нашия председател на Министерския съветъ и министър на външните работи и на изповѣданията, представено намъ съ доклада му отъ 31 декември 1932 г. подъ № 1151,

Постановихме и постановяваме:

I. Да приемемъ оставките: на председателя на Министерския съветъ и министър на външните работи и на изповѣданията г. Никола Мушановъ; на министра на вътрешните работи и народното здраве г. д-ръ Ал. Гиргиновъ; на министра на народното просвѣщение г. К. Муравиевъ; на министра на финансите г. Стефанъ Стефановъ; на министра на правосъдието г. Дим. Върбенковъ; на министра на войната генерал-лейтенантъ Ал. Кисювъ; на министра на търговията, промишлеността и труда г. Георги Петровъ; на министра на земедѣлнето и държавните имоти г. Димитъръ Гичевъ; на министра на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството г. Вергилъ Димовъ; на министра на желѣзницитъ, пошитъ и телеграфитъ г. Стоянъ Костурковъ.

Изпълнението на настоящия указъ възлагаме на нашия председател на Министерския съветъ.

Издаденъ въ София на 31 декември 1932 г.

БОРИСЪ III.

„УКАЗЪ

№ 2

Ние Борисъ III

съ Божия милостъ и народната воля

Царь на българитъ

На основание чл. 150 отъ конституцията

Постановихме и постановяваме:

I. Назначаваме г. Никола Мушановъ за нашъ председател на Министерския съветъ.

II. Изпълнението на настоящия указъ възлагаме на нашия председател на Министерския съветъ.

Издаденъ въ София на 31 декември 1932 г.

БОРИСЪ III.

Председател на Министерския съветъ: Н. Мушановъ

„УКАЗЪ

№ 3

Ние Борисъ III

съ Божия милостъ и народната воля

Царь на българитъ

По предложението на нашия председател на Министерския съветъ, представено Намъ съ доклада му отъ 31 декември 1932 г. подъ № 1152,

Постановихме и постановяваме:

I. Да назначимъ нашия председател на Министерския съветъ г. Никола Мушановъ за министър на външните работи и на изповѣданията и за управляващъ Министерството на правосъдието; г. д-ръ Александъръ Гиргиновъ за министър на вътрешните работи и народното здраве; г. Стефанъ Стефановъ за министър на финансите; Генерал-лейтенантъ Ал. Кисювъ за министър на войната; г. Димитъръ Гичевъ за министър на търговията, промишлеността и труда и за управляващъ Министерството на народното просвѣщение; г. Константинъ Муравиевъ за министър на земедѣлнето и държавните имоти; г. Вергилъ Димовъ за министър на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството; г. Стоянъ Костурковъ за министър на желѣзницитъ, пошитъ и телеграфитъ.

II. Изпълнението на настоящия указъ възлагаме на нашия председател на Министерския съветъ.

Издаденъ въ София на 31 декември 1932 г.

БОРИСЪ III.

Председател на Министерския съветъ: Н. Мушановъ
Г. г. народни представители! Кабинетътъ, който е съставенъ и съставътъ на който току що чухте отъ прочетения указъ, излиза предъ васъ съ следната декларация: (Чете)

„Г. г. народни представители! Министерската криза се разреши чрезъ съставянето на днешния кабинетъ съ промяна на титуляритъ на Министерството на търговията, промишлеността и труда и Министерството на земедѣлнето. Съ управлението на дветъ министерства, правосъдието и просвѣтата, временно се натовариха министър-председателятъ и министърътъ на търговията.

„Сегашното правителство, изхождащо отъ Народния блокъ, ще продължи политиката на бившия кабинетъ, възвѣстена въ тронното слово, разисквана неотдавна и възприета отъ народното представителство. Правителството ще постави незабавно на разглеждане изготвенитъ законопроектъ за амнистията и законопроекти отъ финансовъ и стопански характеръ.

„Тежкото стопанско положение на страната, финансовитъ затруднения на държавата, мирътъ и редътъ налагатъ единение между правителството и народното представителство. Въ името на това единение правителството разчита на просвѣтената подкрепа на Парламента“. (Продължителни ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателятъ: Има думата народниятъ представител г. Кръстю Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): Както и другъ пътъ е ставало, азъ искамъ да повдигна въпроса, че трѣбва да има кратки разисквания върху много кжсатa декларация на правителството. Ето защо, като ви съобщавамъ, че азъ желая отъ името на нашата група да кажа нѣколко думи по тази декларация, предварително отправямъ въпросъ къмъ г. председателя на Народното събрание, както и къмъ г. министър-председателя, смѣтатъ ли днесъ да станатъ разискванията, или пъкъ тѣ ще станатъ въ друго заседание, което трѣбва да бъде, безъ съмнение, утре. Този е предварителниятъ въпросъ, който отправямъ и на който чакамъ отговоръ.

Председателятъ: Има думата г. министър-председателятъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че е въ реда на нѣщата, при единъ парламентаренъ режимъ, на който ние сме поклонници, да станатъ дебати по декларацията на правителството, която току що прочетохъ. Нѣмамъ нищо противъ, дебатитъ да почнатъ още отъ сега, ако народното представителство желае. Но ако то има нѣкои съображения, да се отложатъ тѣ за утре...

Отъ мнозинството: Сега, сега.

Министър-председател Н. Мушановъ: Готовъ съмъ сега да започнатъ разискванията.

Председателятъ: По тоя въпросъ има думата народниятъ представител г. Андрей Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. ср): По декларацията?

Председателятъ: Не.

А. Ляпчевъ (д. сг): Азъ съмтамъ, че щомъ като г. министър-председателътъ каза, че може още днесъ да почнатъ разискванията по декларацията на правителството, по никой начинъ не бива ние да ги отлагаме, а трѣбва веднага да пристѣпимъ къмъ тия разисквания. Следователно, за менъ въпросътъ е разрешенъ.

Председателътъ: Вие искате думата, г. Пастуховъ?

К. Пастуховъ (с. д): Да.

Председателътъ: По единъ и същъ въпросъ съгласно правилника два пѣти не може да имате думата.

К. Пастуховъ (с. д): Не по същия въпросъ. Азъ повдигнахъ предварително единъ принципиаленъ въпросъ и понеже сега г. министър-председателътъ казва, че е съгласенъ още въ този моментъ да започнатъ разискванията, съмтамъ, че имамъ думата и че мога да говоря.

Председателътъ: Преди васъ е записанъ народниятъ представител г. Андрей Ляпчевъ.

Давамъ думата на народния представител г. Андрей Ляпчевъ.

Председателството моли народните представители спойно да изслушатъ всички онѣзи г. г. народни представители, които биха пожелали да взематъ думата по декларацията на правителството. Много моли за това.

Т. Константиновъ (нац. с. т): Моля, г. председателю, запишете и менъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Декларацията на г. министър-председателя се съпроводи съ единъ апелъ къмъ всички, въ името на онѣзи голѣми въпроси, които той посочи — кризи всѣкакви, въ народно стопанство, въ държавно стопанство, дори, за жалостъ, и въ кабинетитѣ. Нашъ дългъ е, съзнавайки своята отговорностъ, да обсъдимъ положението така, както е въ действителностъ.

Министерската криза, която се приключи съ третия кабинетъ, съставенъ отъ г. Никола Мухановъ, питами се азъ, изключва ли кризисъ въ Народния блокъ, който образува болшинството въ Парламента? Самиятъ фактъ, че г. министър-председателътъ, при толкова сили на това болшинство, не е успѣлъ да попълни листата на кабинета си, оставя една въпросителна. Тя, г. г. народни представители, не е важна сама по себе си, а защото отъ 6 месеца насамъ ние, на и обществото, се забавляваме съ кризи министерски въ едно време, когато се иска дейностъ за разрешаване на посоченитѣ отъ г. министър-председателя тъй важни и палещи въпроси.

Ще има ли Парламентътъ спокойствие въ начинающата година? Ще има ли правителството, най-после, възможностъ да пристѣпи къмъ своята дейностъ? Може да ми се отговори: какъ така съмѣло поставите този въпросъ на едно правителство съ доказана дейностъ отъ година и половина, на едно правителство, чийто шефъ, при закриването първата сесия на Парламента, заяви, че надъ сто и нѣколко закони е гласувало Народното събрание? Да, вѣрвамъ, че сега тѣ сж се умножили по число. Но азъ се питами, кои сж тѣзи закони; допринесоха ли тѣ за разрешаването на тъй сполучливо изброенитѣ три голѣми въпроси? И питами се азъ още: допринесоха ли тѣ не на насъ, отъ опозицията, а на самото болшинство и — което е най-тъжното — на грамадна частъ отъ нашия народъ, на двигателитѣ на държавната машина, нуждното спокойствие, за да могатъ тѣ спокойно да продължатъ своята работа, да изпълнятъ своя чиновнически дългъ? Ни единъ отъ тѣзи въпроси не е добилъ не само разрешение, но не е добилъ що-годе поправяне. Ние отиваме отъ денъ на денъ къмъ едно положение по-тъжностно, съпроводено съ по-голѣми опасности отъ изненада, отъ неизвѣстностъ. А ще се съгласи г. министър-председателътъ, че нищо по-опасно нѣма отъ неизвѣстността.

Питами се азъ: тѣзи кризи министерски въ името на какво станаха? Засегна ли се нѣкой отъ тѣзи голѣми въпроси? Можемъ ли ние да отбележимъ нѣкои различия въ схващането на единъ или другъ или трети отъ тѣзи, които напустаха властта, спрямо политиката на правителството, която ни се обявява и днесъ въ декларацията, че е същата? Не. Тогазъ? Кога ще се престане съ кризи отъ това естество? Защото, г. г. народни представители, не може да се пристѣпи къмъ сериозна дейностъ отъ едно правителство, докогато то е принудено да се занимава съ та-

ква криза. Има нѣщо органическо, нездраво въ състава на днешното управление. Зная — безъ да обвинявамъ — че Народниятъ блокъ дойде съ отрицание, да измѣсти едно управление. Още на другия денъ, на 22 юний 1931 г., следъ сполуката, която има тоя Народенъ блокъ, азъ казахъ, че резултатътъ отъ изборитѣ не е лошъ. Още тогазъ азъ казахъ, че правителството ще може да поеме работитѣ, като се поотърси отъ прекаленоститѣ на своята опозиционна борба. Е добре, потърси ли се то? И до днешенъ, азъ съмъ длъженъ да изтъкна съ голѣма горчивина, че той неджъ съществува. Тоя неджъ, г. г. народни представители, въ времената, въ които живѣемъ ние, въ времената, които прекарва свѣтътъ, е много сериозенъ. Въ такива времена се налага на тѣзи, които управяватъ, да не държатъ смѣтка за онова, което единъ или другъ, чувствувайки се безотговоренъ или слабо отговоренъ, е могълъ да проповѣдва, а да засегнатъ сериознитѣ въпроси съ чиста съвѣстъ, свободни отъ каквито и да е превземи и съ куражъ, достоенъ за хора, които поематъ министерски кресла, не да се радватъ на тѣхъ, а защото чувствуватъ, че отъ тѣхната дейностъ зависи благоденствието или не днесъ на цѣлъ единъ народъ. Не желая да се спирамъ подробно на въпроситѣ, така сполучливо скицирани отъ г. министър-председателя. Но мога ли азъ да ги отбѣгна, да не ви подкажа да си припомните кои сж тѣ? И като е така, можемъ ли ние, въ отговоръ на апела на г. министър-председателя, да му дадемъ довѣрие? Такава нужда има отъ насъ, опозицията, да се иска довѣрие? Нѣмате нужда, г-да. Азъ ви увѣрвамъ, че вие сте достатъчно число, съдейки по аплодисментитѣ, които направихте следъ прочитането на декларацията. Но азъ съмъ длъженъ въ времената, които преживяваме, да държа смѣтка за този апелъ. Защото, не мога да скрия, отъ дейността на днешното правителство, отъ дейността на днешното мнозинство, което го поддържа, въ голѣмъ размѣръ зависи добриятъ редъ въ нашата страна, въ голѣмъ размѣръ зависи да се премахнатъ всевъзможни неизвѣстности, защото така, както днесъ сж сложени въпроситѣ и въпросчетата, тѣ смущаватъ съвѣститѣ въ страната и се повдигатъ въпроси, отъ които никой, абсолютно никой, въ тази страна нѣма да види добро. Защото такива сж времената.

А. Неновъ (раб): По-ясно!

Г. Говедаровъ (д. сг): За васъ никогъ нѣма да бѣде достатъчно ясно.

А. Ляпчевъ (д. сг): Четохъ, г-не, че Сталинъ щѣлъ да се занимава тепърва само съ Русия и никой не е опровергалъ това. Азъ съмъ убеденъ, че ако не го е казалъ днесъ, ще го каже утре. Защото не може да върви свѣтътъ другояче.

А. Неновъ (раб): Той е казалъ това за Русия. Ние съ България се занимаваме.

А. Ляпчевъ (д. сг): Азъ изучавамъ Русия по-добре отъ васъ и зная много добре какво става тамъ. Но когато единъ 160-милионенъ народъ съ неговитѣ пространства може да прави експерименти и въпрѣки всичко да си стѣга силитѣ, съвсемъ друго е положението на една малка страна, която се намира на кръстопѣтъ, каквато е нашата. Толкозъ за васъ.

Н. Пекдаревъ (д. сг. Ц): Толкозъ само за умнитѣ е достатъчно.

А. Ляпчевъ (д. сг): Правителството, казва се въ декларацията, ще следва своята политика. Азъ бихъ си позволилъ да кажа, че неговата политика до днесъ се е състояла приблизително въ това, да прави опозиция на управление, което не съществува, да се занимава — извинете ме за тая дума — съ петазата на умрѣлата кобила, а да забравя това, което му предстои да върши.

Н. Стамболиевъ (з): Значи, за умрѣлъ конь не се приказва.

А. Ляпчевъ (д. сг): Ако тази политика се следва, вие сте на много погрѣшенъ пѣтъ, г-да. Ако вие продължите да следвате политиката за надмощие на едни спрямо други или политиката, която се изразява въ тѣзи министерски кризи, политиката, която е обрѣгнала на българския народъ, вие, г-да, водите страната къмъ катастрофи.

Ние ще пожелаемъ: дано управлението най-после да погледне въ очитѣ грозотнитѣ, които сж сложени надъ него; дано управлението, надъ което висятъ толкова неразрешени въпроси, разреши тѣзи въпроси; дано управлението, което досега е имало една единствена способ-

ността, да умѣе да си създава въпроси — азъ нѣма да ги изброявамъ; то си ги е създадо — престане да ги създава; дано създаденитѣ умѣе да ги разреши. А нашата критика нѣма да бѣде друга, освенъ критика полезна за вървежа на държавнитѣ работи. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Кръстю Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Отъ името на нашата група азъ вземамъ думата, не за да направя една обстойна критика по политиката на правителството, но, както се практикува въ парламентарнитѣ страни, които страни ние трѣбва да по-дражаваме, добре е да се каже нѣщо върху неговата декларация.

Кое е правителството? Това е единъ кабинетъ, трето осакатено издание, изхождащъ все отъ Народния блокъ, толкова много разкъсанъ отъ последния трусъ, щото е въпросъ дали той съществува и дали не трѣбва да се говори вече за една коалиция на партии, които за известно време даватъ правителство на страната; единъ кабинетъ, за който сжщо тъй съ положителностъ, при даденото съотношение на силитѣ, не би могло да се каже, че разполага съ осигурено мнозинство въ Народното събрание, а по-скоро е едно правителство на парламентарно меншинство, отъ което не следва да се заключава, че безъ друго такова правителство би било противопарламентарно, макаръ, че обикновеното правило е, всѣко правителство да има предварително осигурено болшинство въ Парламента.

Кабинетътъ на г. Мушановъ на пръвъ погледъ възбужда въпросъ: защо липсватъ либералитѣ? Най-малко на мене се пада да държа за тѣхното влизане.

Д. Ачковъ (нез): Защото много ги мразимъ.

К. Пастуховъ (с. д): Не е въпросъ за любовъ и за омраза къмъ личности, а за една политика, която политика азъ и нашата партия въ миналото сме осъждали, и сега продължаваме да смѣтаме, че е било грѣшка тѣхното вмѣкване въ управлението. Но, за съжаление, съображенията на г. Мушанова, или на правителството, по които не влизатъ либералитѣ въ управлението, сж отъ друго естество. Следъ като се даде сражение, както е известно, между нѣкои фракции на Народния блокъ и нѣкои видни членове министри, за дадени министерства, следъ като се закопаваха въ мината „Перникъ“, сега отново на зариналитѣ се протѣга ржка и имъ се напомня, че отъ тѣхъ зависи да я поематъ, или не, и да се върнатъ въ лоното на Аврама. А за по-голяма сигурностъ, правителството е оставило две свободни мѣста, две постни агнешки дробчета, закачени на пирона, за да съблазняватъ коткитѣ. Може би, ще има разкаяние, но това е единъ второстепененъ въпросъ, който ще има да разрешаватъ правителственитѣ фракции помежду си.

Нѣкой отъ мнозинството: Съблазняватъ ли и Васъ, г. Пастуховъ?

К. Пастуховъ (с. д): Г. г. народни представители! Мене ме интересува обществената страна на въпроса, както и васъ.

И. Василевъ (з): Г. Пастуховъ знае по себе си, по-неже навремето г. Ляпчевъ имъ поднасяше дробчета, смѣта, че и сега либералитѣ не искатъ дробчета, а искатъ нѣщо по-тълсто.

К. Пастуховъ (с. д): Конфликтътъ избухна въ този страшенъ видъ следъ като преди нѣколко месеца ние имяхме министерска криза, за която искренитѣ хора и въ Народния блокъ съжаляваха, тъй като, и споредъ думитѣ на председателя на Народното събрание, не можаха да намѣрятъ, вънъ отъ личнитѣ домогвания, нѣкакви обществени мотиви. Трѣбваше почти месецъ да бѣждемъ свидетели на една ожесточена, люта, кална борба на членове въ една и сжща организация за завладяване и за отстъпване на министерски мѣста. Азъ смѣтамъ, че онѣзи, които тачатъ парламентаризма въ нашата страна, трѣбваше да взематъ поука отъ този скандаленъ начинъ на министерска криза, за да се избѣгне повторно нейното появяване въ една по-остра форма. Не искамъ да кажа, че министерски кризи не могатъ да избухнатъ даже инцидентно и когато най-малко ние ги очакваме, особено при едно коалиционно управление, макаръ то да се крепи на партии, които сж си дали вѣра и клетва, че поне за едно продължително време, каквото и да се случи, ще искатъ да действуватъ задружно въ името на нѣкакви сполителни интереси.

Азъ знамъ много добре, че ако у насъ не прибѣгваме до насилствени избори, ако искаме наистина да се управлява страната, както другадѣ се управлява, коалиционнитѣ режими ще бѣдатъ наложителни и, следователно, въ тѣхъ не всѣкога ще участвуватъ партии много единни идейно, но може да се случи нѣкога да участвуватъ и групи, които иматъ малко по-добра политика. Затова търканята въ коалиционнитѣ управления не ще бѣдатъ рѣдкость и могатъ да предизвикватъ кризи. Но, г. г. народни представители, министерскитѣ кризи и въ еднородни, и въ коалиционни правителства трѣбва да иматъ за предметъ единъ голѣмъ въпросъ на деня, който е жизненъ, който вдъхновява, който възбужда едни, а други кара да отстояватъ неговото разрешение. По такъвъ въпросъ разбирамъ да се даде сражение и въ правителствената срѣда, да избухнатъ разни несъгласия и въ самото правителство и да се стигне до единъ формаленъ разрывъ. Може би моментътъ да не би билъ желателенъ, но той би билъ неизбеженъ и разбранъ отъ тѣзи обществени течения въ нашата страна, които сж петимни да присъствуватъ на щракания на идеи, въ резултатъ на които да се очертае дадена реална политика, както това става, за примѣръ да ви посоча — въ Англия, дето не преди много въ коалиционния кабинетъ на Макдоналдъ, съ консерватори и либерали, възникна споръ по митническата тарифа и нѣкои отъ либералитѣ, които искаха да останатъ вѣрни на старата школа за свободната търговия и противъ засилени протекционизмъ, трѣбваше да излѣзатъ отъ правителството и да минатъ въ оппозиция. У насъ, поради тежката стопанска и финансова разруха, ожесточенитѣ и често пѣти спрехави търкания между различнитѣ групи въ обществото, между различнитѣ класи, за удовлетворяване на известни интереси, могатъ да минатъ и въ срѣдата на Народния блокъ, на правителството. Тѣ биха били въ реда на нѣщата, тѣхъ ние бихме ги очаквали и тѣ не биха ни смутили; напротивъ, въ тая борба се откриватъ нови хоризонти, нови надежди, защото въ днешния моментъ безъ тежки борби и безъ голѣми решения не може да се разкъса нито единъ възелъ на времето. Но следъ като тукъ, по поводъ интерпелацията къмъ министъра на правосъдието, дефилираха представители на всички партии и следъ като Парламентътъ въ връзка съ това гласува дневенъ редъ, да избухне министерска криза за завладяване нови министерски портфейли или, както се мотивира, за превземане стопански министерства, азъ намирамъ това за скандално. Г. Мушановъ, като шефъ на правителството, не биваше да допусне този скандалъ, който принижавя и Парламентъ, и държава, и обществеността въ България и компрометира всички ни въ очитѣ на българския народъ: че не за принципи, не за реформи, не за творческа дейностъ въ тѣзи тежки за него времена има борба, а споръ се води за периметри въ държавната властъ. Люта борба се води затова, защото, по понятието на нѣкои министри или на нѣкои партизани, държавата е дойна крава, една мушия — трѣбва да се разпредѣлятъ службитѣ, облагитѣ, за да се използватъ за партийна смѣтка. А ние обичаме да говоримъ „България надъ всичко“, обаче всички туряте общитѣ интереси на българския народъ, на българската държава подъ партийнитѣ, подъ личнитѣ, подъ груповитѣ, подъ котерийнитѣ домогвания на едни или на други личности, които сж си въобразили, че, разполагайки съ мнозинство или съ сила въ Парламента, могатъ да повърнатъ живота на страната 30 години надире и вършатъ безконтролно всичко за задоволяване апетити.

М. Деляновъ (з): Г. Пастуховъ! Кажете, зашвъ 1919 г. когато ние поискаме да образуваме заедно съ васъ коалиционно управление, ние поискаме Министерството на вътрешнитѣ работи, Министерството на войната и Министерството на търговията? Кажете, какви мотиви ви движеха тогава? (Глъчка)

Председателътъ: (Звъни)

К. Пастуховъ (с. д): Ето това е, което ме възмушава отъ дълбочината на душата ми, като виждамъ криза да избухва за министерски портфейли (Възражения отъ земледѣлцитѣ), тогава, когато сж нависнали и не разрешени финансовитѣ и стопански мъчнотии. Голѣмиятъ въпросъ за това мнозинство и за г. Делянова, който ме апострофира, е: мината „Перникъ“ и Министерството на желѣзницитѣ.

С. Тошевъ (раб): Но по-рано и ние имяхте такива искания!

К. Пастуховъ (с. д): Искане се мината „Перникъ“, въ която може да се настанятъ хиляди работници, която на

мнозина дава незаслужено облаги. Иска се Министерството на търговията, което установява „картелни цени“ и което е важно министерство не само въ смисъл на държавна политика, но и въ смисъл за настаняване партизани. Иска се Министерството на железниците, което има повече от 10—15 хиляди персонал и въ което се проектират компенсационни доставки на милиардна стойност. (Възражения отъ земледълците) Ето тия министерства сж съблазнителни, а не сами по себе си важнитъ министерства, каквито сж тия на просвѣщението и на правосъдието! За срамъ на нашата интелигенция и на България, никой не желае да ги поеме и да ги ръководи! (Възражения отъ земледълците)

А. Капитановъ (з): Но въ 1919 г. вие не поискате нито едно отъ тия министерства.

К. Пастуховъ (с. д): Не е нужно на нѣкой земледѣлецъ просвѣта на българското село, не е потребно правораздаването; нужни сж стопански министерства — за охраняване и за облаги. Азъ имамъ смѣлостта да използвамъ истината ясно и открито,...

А. Циганчевъ (з): По Васъ си сждите, г. Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): ... че и тя е изказана не забулено, въобразявайки си господата, че могатъ, както и сполучиха, да налагатъ домогванията си. (Оживление всрѣдъ мнозинството)

П. Попивановъ (з): Това е Ваша лична преценка, г. Пастуховъ.

Т. Арабаджиевъ (з): Я кажете нѣщо за облигациитъ.

А. Циганчевъ (з): Миналото Ви е това, което сега приказвате, г. Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): Ето защо, г. г. народни представители, г. министър-председателъ трѣбваше другока да постави въпроса. (Оживление всрѣдъ мнозинството)

А. Циганчевъ (з): Ше пита Васъ!

А. Капитановъ (з): Ше повика широкитъ социалисти!

К. Пастуховъ (с. д): Не да помисли, че този въпросъ е такъвъ на отдѣлни партии, които влизатъ въ Народния блокъ; не да остави Министерския съветъ и близкия до него печатъ да се превърне на единъ клюкарски тимъ за подхранване сензационното чувство на пѣстрата публика; не да остави министритъ си и видни партизани да изреждатъ редакции, да словословятъ или да охуляватъ другаритъ си, да поднасятъ разни нелепости на българското общество и да му дадатъ да види ясно, че нѣма Министерски съветъ по важнитъ въпроси, че нѣма една глава, една воля, нѣма кой да държи дизгинитъ, нѣма кой да поеме отговорността за общата политика на правителството. (Оживление всрѣдъ мнозинството)

И. п. Рачевъ (з): Социалистическата партия ще поеме отговорността!

Нѣкой отъ мнозинството: По-полека, Кръстьо!

К. Пастуховъ (с. д): Това бѣше първата длъжностъ на председателя на Министерския съветъ: да постави въпроситъ въ тѣхната сериозностъ, да сподави личнитъ апетити и домогвания,...

Отъ мнозинството: Е-й-й-й!

К. Пастуховъ (с. д): ... на която и да било фракция, колкото ще и да си въобразява тя, че е силна и отъ нея зависи управлението. Защо? За менъ или има криза, или нѣма криза сериозна? (Оживление всрѣдъ мнозинството)

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: Или — или!

А. Капитановъ (з): Като циганчето: тукъ или има вода, или нѣма вода.

К. Пастуховъ (с. д): Ако е имало криза, тя трѣбваше да бѣде разрешена така, както се разрешаватъ — сериозно. Азъ искамъ да засегна въ връзка съ това и въпроса за ауденцитъ предъ държавния глава.

Ако нѣма сериозна криза, г. г. народни представители, ако тя е за персонални въпроси — да се смѣнятъ министри и да се завладяватъ министерства — тоя въпросъ трѣбва да го разреши правителството за себе си. Ако ли пъкъ има сериозна министерска криза и разрешението ѝ се отнесе предъ държавния глава чрезъ формално подаване оставка, азъ мисля, че тази традиция въ България — да дефилиратъ партийнитъ представители и да информиратъ само държавния глава върху положението, не е най-добрата привичка, не е конституционна. Не искамъ да кажа, че държавниятъ глава е длъженъ да възприема противнитъ мнения, изказани отъ опозицията. Обаче ако се предположи, че съ огледъ на положението има една сериозна криза, най-ненормално би било да се получи въ резултатъ старото правителство въ сѣщия или въ осакатенъ съставъ. Естественото, което има право да очаква българскиятъ народъ и чрезъ което само би могло да се оправдае подаването на оставка, ако не се играе на оставки, е да се образува нова властъ. Каква ще бѣде тая нова властъ, то е отдѣленъ въпросъ. Дали тя ще бѣде такава, каквато я препорѣчватъ социалиститъ, или такава, каквато я препорѣчватъ сговориститъ или други представители на опозиция и на правителствени партии, то не е най-сѣщественото отъ формална страна.

Но една пародия става това дефилиране и съвѣщание, когато и въ очитъ на обществото, и на самитъ тѣзи, които отиватъ, остава впечатлението, че се изпълнява по-скоро една формалностъ, отколкото да се удовлетворятъ назрѣли нужди и да се разреши възникналата министерска криза.

И. п. Рачевъ (з): Това сж хубави мисли. Напишете книга по този случай.

К. Пастуховъ (с. д): Ето защо за г. министъръ Мушановъ отъ конституционно гледище въпросътъ би се поставилъ, споредъ мене, по следуюция начинъ. Ако той поднесѣше оставка на кабинета, както се е решило, смѣтналъ е, че, извънъ личнитъ причини на А, Б и С министри, има други причини, които го каратъ да я поднесе и да поиска единъ изходъ отъ положението, а не възвръщане къмъ статукото.

Н. Стамболиевъ (з): Нѣма друга политическа группировка, освенъ Народния блокъ.

К. Пастуховъ (с. д): Тѣй се процедира другаде, тѣй трѣбваше да се постѣпва и у насъ. А словата, че нѣмало друга политическа комбинация — които ние сме слушали и въ миналото и отъ всѣко българско правителство — нѣматъ значение.

М. Деляновъ (з): (Възразява нѣщо)

К. Пастуховъ (с. д): Ако разбирате какво искамъ да кажа, нѣмаше да отправите този апострофъ. (Възражения отъ мнозинството)

М. Деляновъ (з): Ако имате интересъ, заповѣдайте.

К. Пастуховъ (с. д): Г. г. народни представители! Въ що се состои платформата на новото правителство? Въ нищо. Азъ мисля, че не е ново даже и неговото искане да се даде амнистия. Всичко друго е тѣй старо, както е било досега. И доколкото правителството е могло да направи декларация, а и доколкото тѣ сж вдѣхвали довъррие, че биха могли единъ денъ да добиятъ конкретенъ образъ, дотолкова заслужава довъррие и правителството чрезъ тази декларация, която ни прочете тукъ.

Но азъ се уговарямъ пакъ, че нѣма декларация, а това сж приповторения на всичко онова, което правителството е изложило по тронното слово като своя програма и което министър-председателъ ни е казалъ при неговото разискване. Ние сме въ правото — и това е въ подкрепа на моята мисълъ — да искаме отъ това правителство една нова програма, да ни обясни своята нова политика, чрезъ която само би могло да се разбере обществено защо е предизвикана министерската криза. Защото другото е стрѣвъ насърдчение на апетити, то възбужда отвращение въ цѣлото общество, безъ изключение; еднакво и въ българското село, чието представителство нѣкой монополизиратъ за себе си само (Възражения отъ земледѣлцитъ)

А. Буковъ (з): Възбуждаше, когато вие искахте да вземете 4 министерски мѣста, г. Пастуховъ, и когато се избрахте въ Желѣзния блокъ.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ мисля, че вие нанасяте едно оскорбление на трудолюбивия български селянинъ, ...

Т. Тонковъ (з): Ти не познавашъ българския селянинъ какъ живѣе.

К. Пастуховъ (с. д): ... който въ днешното време изнемогва и се интересува повече за стопанската си и финансова съдба; за една политика на облекчение на неговото положение, на неговите задължения; за една политика за създаване на социални фондове противъ бедствия обществени и стихийни, чрезъ налагане данъци на състоятелните; за една политика на подпомагане на работната класа презъ зимния сезонъ, както и на разширяване на социалното законодателство; за една политика на съкращение чиновническия персоналъ и за стабилизиране неговото положение, а не той да трепери предъ всяка смѣна, както е било досега и както ще бъде занаяпредъ; за една политика на балансиране, на уравнивяване държавния бюджетъ, което да позволи на държавата да съществува и да отговори и на социалните, и на културните изисквания, които времето налага. Обаче не на една чиновническа държава, а на държава и съ социални обекти; за една политика на ревизия на договорите спрямо външните кредитори; съ други думи — за една политика на смѣли реформи въ всички посоки, защото стопански страната изнемогва, скована е, а финансово отива къмъ крахъ. Тоя здравъ селянинъ, тоя работникъ и занаятчия въ града влага интереса си въ тия въпроси, а по-малко въ това, какъ ще разрешите вие кризата — чрезъ уголяване на партизански апетити, чрезъ назначаване на надничари, които да стоятъ само на мѣстата си, безъ да вършатъ работа. Това сѫ паразити, които разлагатъ и вашите собствени партии, паразити, на които вие сте робини, и които нѣматъ нищо общо съ едно здраво държавно управление.

И. п. Рачевъ (з): Добре, че вие сте ликвидирали съ тяхъ въ партията си!

К. Пастуховъ (с. д): Ето, г. г. народни представители, социалната демокрация за каква политика би се застъпила и на каква политика би се отзовавала, ако би била вършена отъ други, които въ даденъ моментъ управяватъ държавата.

Мисля, че е ясно, защо нашето становище е отрицателно къмъ правителството, защо ние ще продължаваме да правимъ и занаяпредъ опозиция на правителството, което донесе чрезъ лековѣрната си политика разочарование и не въбужда никакви надежди.

За насъ, г. г. народни представители, не е безъ значение въпросътъ: ако се подхранватъ крайностите, отъ дѣсно и отъ лѣво, каква би била съдбата на България. Той съществува не само въ вашата срѣда, но преди всичко за насъ, както и за всеки здравъ българинъ. Засилването на комунистическите крайности би било и е опасно за съществени интереси на народа и държавата.

А. Неновъ (раб): На българската буржоазия!

К. Пастуховъ (с. д): То е опасно не само за българската буржоазия, ...

А. Неновъ (раб): Но и за широканците.

К. Пастуховъ (с. д): ... то е преди всичко и въ най-голяма степенъ опасно за българския народъ, за трудящите се работници, селяни и занаятчици, ...

Д. Нейковъ (с. д): (Къмъ А. Неновъ) Държавата не е на буржоазията, а на народа.

К. Пастуховъ (с. д): ... чието положение нѣма да бъде облекчено чрезъ влошаване на икономиката, а чрезъ нейното подобрене.

Г. г. народни представители! Днесъ стопанската криза е структурна, ...

А. Буковъ (з): Много го осуквашъ! Речта ти заприлича на конгресна речъ.

К. Пастуховъ (с. д): ... т. е. тя осъжда капитализма и сочи на нова стопанска трансформация. Но и реформата, до достигането на тази крайна целъ, не е загубила своето значение. Ние върваме и ние се боримъ за нея, защото чрезъ нея и чрезъ подобрене и облекчение положението на трудящите се, тѣ ще вървятъ на-

предъ, а не чрезъ методите на болшевизма, които даже тамъ, където сѫ приложени въплне, безъ каквато и да било съпротива, както въ Русия, сѫ докарали много тежки стопански и финансови разорения за руските селяни и работници. Това е истината.

А. Неновъ (раб): Върни кучета на буржоазията! Вие бѣхте на властъ, какво направихте?

Д. Нейковъ (с. д): Нѣма да станемъ мекерета на Сталина, каквито сте вие.

К. Пастуховъ (с. д): Едно засилване на крайната дѣйствица у насъ, като реакция на днешния режимъ, сжщо би било опасно.

П. Напетовъ (раб): Лакеи на буржоазията!

К. Пастуховъ (с. д): Г. г. народни представители! Ние сме поклонници и ратуваме и въ този моментъ, когато правимъ опозиция на правителството, за едно демократично разрешение на проблемите. Не ние, а днешниятъ режимъ, чрезъ своята неумѣла политика, подготвя почвата на фашизма, той подхранва разочарованията на мнозина неустановени и чающа, той ги тика надѣсно, той копне гроба на една позиция, която би трѣбвало да се смѣта за завоювана и оттамъ нататкъ да се върни напредъ. Тамъ сме ние, но вие, за съжаление, не сте тамъ.

Отъ мизиниството: Ей-й-й!

И. п. Рачевъ (з): Кои вие?

С. Тасевъ (з): Колко сте вие?

К. Пастуховъ (с. д): Вие обещахте да бждете, но отъ тогава досега вие сте улавяни въ вашето партизанство. Вие сте разочаровани въ вашата вѣра за реформи. И понеже ги нѣмате и не можете да ги дадете, вие улавяте стария пжлъ на котерията: чрезъ плячка, чрезъ министерства, чрезъ властъ да разрешите проблемите на партизанството, като закачите воденичния камъкъ върху врата на българския народъ. (Ржкоплѣскания отъ Социалдемократите)

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Тома Константиновъ.

А. Буковъ (з): Все силните партии се изреждатъ!

Т. Константиновъ (нац. с. т): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Следъ националната катастрофа на България, последвала отъ европейската война, ние живѣемъ епоха на остри социални и класови борби. Българскиятъ народъ отъ 13—14 години насамъ не живѣе спокойно политически животъ. Партиите, които се редуваха на властъ, не можаха да разрешатъ голѣмия въпросъ — да въдворятъ спокойствие и миръ въ България. Този въпросъ, който не можа да бъде разрешенъ въ разстояние на 13—14 години, занимава и сега партиите и Парламента, защото тази криза, която сега се появи, въ моментъ на тежки преживявания и остри бедствия, не е съвсемъ случайна, а е криза, свързана съ причини изъ близкото и далечното минало. Азъ смѣтамъ, че въ този моментъ ние трѣбва да почерпимъ поука отъ това, което става въ България. Защото, когато най-малко има нужда отъ кризи, когато най-малко има причини за министерски кризи, тѣ ставатъ за учудване на партии, на граждани и на народъ. Този констатация, г. г. народни представители, е отъ много голѣмо значение. Нека погледнемъ сериозно на въпросъ, нека го разгледаме съ малко повече интересъ, за да намѣримъ основните причини за последната трагикомична министерска криза, която преживѣхме и която още не е разрешена.

Ако хвърлимъ погледъ на малка България, какво ще видимъ? Ще видимъ една печална картина. Въ София, столицата на България, се разиграватъ най-нѣщастни сцени: ставатъ масови убийства, властта не е сигурна за себе си, тя не може да обезпечи живота, имота и спокойствието на гражданите. Въ София всеки денъ ставатъ убийства и кръвопролития, на каквито преди нѣколко дни бѣхме свидетели. Питамъ, какво е това правителство, което не може да въдвори редъ и спокойствие, да гарантира живота на гражданите? Не е ли този въпросъ единъ въпросъ, който трѣбва да бъде поставенъ предъ васъ, когато се иска отъ насъ да гласуваме довърне на правителството? Вие знаете, г. г. народни представители, колко много се излага България предъ външния свѣтъ съ това,

че всеки ден у нас стават убийства. Аз мога да ви кажа един факт от голямо значение. Въ един малък град на Италия една българка, оженена за италианец, отива да получи кореспонденцията си от пощата и направила въпрос пред директора на пощата там, че се губят писмата ѝ. Директорът на пощата въ този малък провинциален град на Италия е казал, че България е страна варварска, че България е страна, въ която всекидневно стават убийства и че въ нея владее пълна анархия. Ако това се говори въ една Италия, можете да си представите, г. г. народни представители, какво може да се мисли за България въ другите държави. Въ пресата, било френска, било германска, било друга, всекидневно се пише, че въ България стават бунтове и размирици. Какво направи правителството, поне въ това отношение да гарантира реда и спокойствието въ страната, което е неговият първи дълг? Едно правителство дължи преди всичко да гарантира живота, спокойствието и имота на гражданите. Въ София станаха толкова много кръвопролития досега. Дори въ момента, когато се разрешаваше министерската криза и когато председателят на Камарата г. Малиновъ беше въ Двореца, вън пред самия Дворецъ стана едно сражение от голям размер, на което станаха жертва няколко граждани. Питамъ азъ, г. г. народни представители, не е ли болно времето, не е ли тежко времето, което живеемъ? Не виждате ли, че се готви революция въ България?

Днесъ моментътъ е тежъкъ и всеки добъръ синъ, всеки добъръ гражданинъ на тази страна не може да не се безпокои отъ този голямъ въпросъ, който интересува и правителството, който тръбва да интересува и Парламента, който тръбва да интересува и цялия народъ. Дайте спокойствие въне, които сте болшинство, въне, които сте правителство. Първиятъ ви дългъ е да дадете редъ въ тази страна, да гарантирате живота и спокойствието на българските граждани. Никой обаче, не е далъ това спокойствие и този редъ. Какво е това тпоумие, какво е това тжно чувство предъ тази странна картина, която се разиграва предъ насъ? И азъ виждамъ, г. г. народни представители, че ние преживяваме единъ моментъ не на възходъ, а на упадъкъ, на уклонъ. И това азъ мога да констатирамъ днесъ, когато се слага въпросътъ да се даде довѣрие на днешното правителство.

Азъ намирамъ, че грѣшникътъ, който докараха днешното положение, сж много. Първата грѣшка, г. г. народни представители, е тази, че нѣма чувство на отговорност у тия, които управляватъ днесъ България, че чувството на отговорност въ нашитѣ обществени и затѣло, че то все повече и повече затѣпява и че нѣма никой, който да иска да поеме отговорност, който смѣе да разреши онии въпроси, отъ които зависи спокойствието, мира и реда въ нашата страна. Всѣки гледа да избѣга отъ отговорностъ; всѣки гледа да избѣгне онова действие, което е необходимо, за да се отрѣже гангрена, която разяжда държавата и народа. Досега ние живѣхмевъ положението да изчакаме събитията, да отлагаме въпроситъ, да не ги предвиждаме и да не ги разрешаваме. Азъ не желая да атакувамъ личности, а желая да констатирамъ въ общи черти онова бедствено положение, въ което ние живѣмъ. И това стига. Азъ вѣрвамъ и предчувствамъ, като народенъ представителъ, че ние живѣмъ тежки и сериозни дни. Г. Мушановъ, който е отговоренъ за днешното положение, за политиката на днешното правителство, азъ вѣрвамъ, че чувствува една мжка предъ министерската криза, която се откри и която е предизвикана не отъ обществени и политически мотиви, а за задоволяване на лични и партийни интереси. Той не може да не живѣе съ тази трагедия — азъ го познавамъ и съмъ увѣренъ въ това. Азъ не му правя нито упрѣкъ, нито го хваля, но казвамъ това, защото зeadно съ него всички ние чувствуваме тежкото положение, въ което сега живѣмъ. Всички чувствуваме, че днесъ моментътъ е тежъкъ, че нѣма сили, че нѣма високо съзнание да се излѣзе отъ тежкото положение, въ което живѣмъ, защото, както казахъ, чувството на отговорност е затѣло и нѣма кой да поеме отговорност въ тази страна. Като че ли ние чакаме събитията сама да се развиватъ, безъ да ги предвиждаме и предотвратяваме и безъ да спираме тяхния развой, за да бѣдемъ господари на положението.

Г. г. народни представители! Нека погледнемъ на близкото минало. 9 юний 1923 г. бѣше единъ исторически актъ. Азъ не го оправдавамъ и не желая да го оправдавамъ, нито пъкъ желая да го отричамъ. Но той дойде въ името на една задача. Цѣли 8 години Сговоритъ управлява България, но никой не предприе нищо, за да може да спаси тая страна, да я тикне напредъ къмъ възрж-

дане, къмъ ренесансъ. А напротивъ, той я тикна къмъ упадъкъ, къмъ разрушение и къмъ разточителство. Нима Народниятъ блокъ, който получи довѣрието на българския народъ на 21 юний 1931 г., нѣма сили да спре този упадъкъ, това общо разложение и този смутъ въ страната? И знаете ли колко е печално днесъ, когато нашето общество, когато всеки гражданинъ и всеки партиенъ човѣкъ констатира, че министерската криза, която се разви презъ тия дни, дойде не поради обществени мотиви — въ осовата ѝ липсватъ идеи и програмни начала — а дойде поради лични смѣтки за заграбване на министерски мѣста. Тази министерска криза не е популярна и въне трѣбва да го признаете това днесъ. И азъ отъ тази трибуна изказвамъ моето скромно мнение, защото чувствувамъ мжката на всички граждани въ страната, които виждатъ, че въ страната ни нѣма редъ, нѣма спокойствие, нѣма творчество, нѣма сили да се справятъ съ днешното тежко положение, въ което живѣе българскиятъ народъ. Затова сме свидетели на кризи като тази, която се разви отъ нѣколко дни насамъ въ България. 9 юний стана въ името на една идея, но 9 юний се проигра. Онѣзи сили, които се запазиха следъ войната, сили пълни още съ ентузиазмъ и вѣра въ българския народъ, че могатъ да превъзмогнатъ нещастията, които се преживѣха, онѣзи сили, които бѣха чисти въ нашето политическо възрждане, бѣха осеквернени, изхабени следъ 9 юний. Днесъ нѣма този ентузиазмъ, г. г. народни представители, нѣма духовни сили. И ако тия сили, които ги имаме още, не ги употребимъ, за да възродимъ нашия народъ, ние отиваме къмъ упадъкъ, къмъ разрушение, къмъ загубване на нашата политическа независимостъ. Питамъ азъ: какъ може днесъ София да бѣде арена на убийства, какъ може всеки денъ да чуваме, че се убиватъ хора по улицитъ, по площадитъ и кръчмитъ? Никой не поема отговорност — нито държавници, нито правителство, нито министри, нито депутати и граждани за това голямо нещастие. Това не е ли падение, питамъ азъ, за всички онѣзи, които сж общественици?

Г. г. народни представители! Азъ отъ тукъ мога да изкажа моето голямо огорчение, че кризата, която се разви, е една криза, която излага и правителството, и блоковитѣ партии, излага и българския Парламентъ, и българската държава. Азъ желая правителството да се коригира въ това отношение. Въне проиграхте цѣла година и половина. Народниятъ блокъ имаше много важни моменти, при които можеше да спаси положението. Народниятъ блокъ имаше много важни моменти, които той проигра. Оне първия денъ, когато взема властта, той трѣбваше да даде обща и безусловна амнистия на всички. Това щѣше да бѣде жестъ на сила, на благородство. Но Народниятъ блокъ нѣма куражъ и сила въ себе си да даде обща амнистия. И този въпросъ, за амнистията, който бѣше голямъ държавенъ въпросъ, още не е разрешенъ отъ Народния блокъ, той ще го спѣва въ неговата работа и неговата дейностъ.

Нима не виждате, че всички сж недоволни? Въне виждате, че занятитѣ се борятъ за подобрене на своето положение. Цѣла година тѣхнитѣ организации апелиратъ, правятъ демонстрации, правятъ събори, викатъ по улицитъ, издигатъ плакарди, искатъ помощъ, но никой не ги чува. Работникътъ е зле. Работникътъ е преследванъ като бунтовникъ, като революционеръ. Неговитѣ права се отниматъ. Той се бори за своя животъ, за подобрене условията на труда, но той е таксуванъ отъ буржоазията, която го експлоатира, като бунтовникъ. Селянинътъ е обезвѣренъ, той има дългове и не знае какво да прави. Селянинътъ не се чувствува здраво върху земята си, на която стои. Освенъ това стопанско бедствие, освенъ тая стопанска криза, всеки денъ ставатъ убийства, всеки денъ има преследвания, всеки денъ има кръвопролития, коллизии. Освенъ тая стопанска криза, ние виждаме и една неоправдана съ нищо министерска криза.

При това положение, азъ не мога да не изкажа моето съжаление, че ние живѣмъ въ тежки времена, но никой не взима мѣрки да подобри положението. Азъ не мога да не кажа, че днешното правителство не може вече да даде онова, което се очаква отъ него. Цѣла година и половина не е мажко време, за да може да се подобри положението. Година и половина бѣ достатъчно време, за да можеше днешното правителство да подобри положението поне отчасти, да възбуди вѣра въ народа, че то е способно да направи радикални реформи, чрезъ които да тикне страната къмъ благоденствие, къмъ материаленъ напредъкъ. Но това не го направи днешното правителство. Ние сме предъ страшна криза. Борятъ се скрито въ България много сили. Отъ разни външни централи идватъ сръдства.

Въ България има шпионаж; шпиони кръстосват цяла България, има ги и въ самата София. Има чужди сили тукъ, които рушатъ младата България; създаватъ се тайни и явни организации, за да рушатъ държавата. Ние стоимъ съ затворени очи предъ тая опасностъ. Отъ България, отъ Москва, се забива ножъ въ гърба ни. А ние стоимъ спокойни предъ тая страшна картина.

Азъ не мога тукъ, въ Парламента, да не изразя своето възмущение отъ апатията на тая обезвѣрена интелигенция, отъ апатията на партиитѣ при това тежко положение, въ което живѣе българскиятъ народъ.

А. Капитановъ (з): Е-е-е! Дано стане по-голяма партия ти!

Т. Константиновъ (нац. с. т): Не се смѣй, приятелю, тамъ. Ти си много дребнавъ, затова се смѣешъ.

А. Капитановъ (з): Не съмъ дребнавъ.

Т. Константиновъ (нац. с. т): Ти се смѣешъ, когато трѣбва да се срамувашъ отъ това, което се преживява днесъ. Днесъ преживяваме една много тежка, много страшна криза и ти имашъ куража да възражавашъ и да се смѣешъ! Азъ мога само да те съжалявамъ.

Н. Стамболиевъ (з): Карай, бай Тома, и не обръщай внимание.

Т. Константиновъ (нац. с. т): Азъ не му обръщамъ внимание. Когато единъ день паднете отъ власт, тогава ще разберете колко сѣ правдиви моитѣ думи. Азъ не желая само да обвинявамъ, азъ не желая само да критикувамъ, а искамъ въ днешния моментъ да кажа откровенно мнението си по тѣзи голѣми въпроси, отъ разрешението на които зависи бъдещето на българския народъ и на българската държава — безъ да ме смущава това, че съмъ самъ въ Парламента. Азъ, като народенъ представителъ, имамъ право отъ тази трибуна да кажа и на васъ, и на българския народъ, какво е днесъ нашето положение, че то е тежко, че то е бедствено. Ако вие не го разбирате, толкова по-зле за васъ, г. г. народни представители! Нима не виждате, че днесъ въ кабинета има две вакантни министерства — Министерството на правосъдието и Министерството на просвѣтата — има сергил на министерства? Къде е било това, въ коя държава? Не говори ли това за психологията, за менталитета на нашитѣ партии — че сѣ паднали много низко, за да имъ поставятъ на сергия две празни министерски мѣста? Можете ли вие да откажете това? Вие не можете да оправдаете тази особеностъ. И ако вие, г. г. народни представители, отъ тамъ (Социално-демократическото) възражавате, то е съ цель да правите диверсия, но не можете да го оправдаете въ тия тежки времена, въ които живѣемъ.

Г. г. народни представители! Азъ не виждамъ въ Народния блокъ, откакъ се образува той, въ който нѣма искрени отношения между партиитѣ, които го съставляватъ, който нѣма идейна програма, където нѣма еднакви интереси, които да се защитаваатъ, азъ не виждамъ въ него спасение за България и затова отказвамъ да гласувамъ довърне на това правителство.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Найденовъ.

Н. Найденовъ (д. с. Ц): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Следъ преживѣната министерска криза, правилно постѣпва новото правителство, като излиза съ своя декларация, въ която, макаръ и твърде накратко, изнася своята политика. Защото действително ние преживѣхме една министерска криза: кабинетътъ изцѣло си бѣше подалъ оставката и се образува новъ кабинетъ, макаръ и отъ сѣщитѣ лица, макаръ и съставениятъ кабинетъ да има сѣщата политика, както заяви г. министъръ-председателъ въ своята декларация.

Но азъ не мога да не се спра на единъ фактъ, на който сѣщо така бѣхме свидетели и който не говори добре за схващанията за парламентаризмъ и конституционализмъ отъ страна на г. министъръ-председателя, отъ една страна, и — нека ми бѣде позволено да добавя — на бюрото на Камарата, отъ друга страна.

При обявяването на министерската криза, бюрото на Камарата отложи заседанията на Парламента съ едно обявление, залепено навънъ, на сградата на Парламента — единъ фактъ, който противоречи на правилното схващане на всѣкакъвъ парламентаризмъ. Само Камарата е властна

да отлага своитѣ заседания; само тя може да реши, кога ще поднови своитѣ заседания. Безспорно, Камарата не може да откаже на едно правителство да преустанови своитѣ заседания, когато има министерска криза; тогава никой не спори. Въпросътъ е, че трѣбваше правителството да се яви тукъ, предъ Парламента, и да поиска отлагане на заседанията отъ самия Парламентъ. На мнозина може-би това ще се види дребнавъ, но подобни факти не сѣ отъ малко значение за правилния парламентаренъ животъ на една страна, и затуй още въ началото на моето изложение азъ подчертавамъ неправилността на постѣпката на бюрото на Камарата, респективно на правителството.

Г. г. народни представители! Декларацията на новия кабинетъ, макаръ и ненапълно съставенъ — съ две вакантни министерства, както се заявява въ сѣщата декларация — не съдържа нищо ново; подчертава се само, че ще се следва оная политика, която министерскиятъ кабинетъ е възприелъ въ началото на своето съставяне. Въ единъ пунктъ може-би има нѣщо ново, или подчертано по-сидно: то е амнистията, която може-би е подчертана въ тази декларация вследствие на преговоритѣ за министерски мѣста при разрешаването на самата криза.

Ако се спремъ на тази декларация не можемъ да не констатираме, че тя е съвършено непълна; не можемъ да не констатираме, че по много важни въпроси отъ управлението на държавата новиятъ Министерски съветъ не се е произнесълъ, за да може Народното събрание, при гласуването довърне или недовѣрие на днешното правителство, да изкаже своитѣ съображения.

Но не е и тамъ най-сѣщественитъ въпросъ. Въпросътъ е, дали това правителство може да реализира програмата, която то подчертава въ новата си декларация.

Азъ, па и групата, отъ която изхождамъ, смѣта, че правителството не ще реализира ония програмни искания, изтъкнати въ неговата декларация, както не можѣ да ги реализира отъ съставянето си до днесъ. Защо е нашето отрицателно държане спрямо днешния кабинетъ? — Не отъ партизански съображения, г. г. народни представители, не отъ партненъ егоизмъ. Ние достатъчно сме надрасли — поне ние, които сме политици отъ дълго време — партийния си егоизмъ; ние, като граждани на тая страна, можемъ обективно да изкажемъ едно отрицателно гледище къмъ едно правителство, или можемъ да одобримъ неговата политика — и съ радостъ бихме я одобрили — стига да видимъ изгледи, че това правителство ще допринесе нѣщо ново, нѣщо добро, нѣщо полезно за тая страна, която чака отдавна нѣщо добро отъ своитѣ правителства.

Но, като проследимъ близката история, като проследимъ живота, дейността на този кабинетъ отъ началото на създаването му до днеска, какво констатираме? Грижи за разпредѣление на министерства, усилия — които изхавяватъ кабинета — за да се разрешаватъ вътрешни разпри; по-малко, обаче, грижи за творчество, каквото се налага отъ днешния политически моментъ, отъ днешното политическо положение.

Още при съставянето си, следъ 21 юний 1931 г., кабинетътъ се роди съ единъ недостатъкъ. Още тогава, при съставянето на кабинета, се манипулираше погрѣшно — както и днесъ, при съставянето на днешния кабинетъ, се манипулира, се процедира погрѣшно. И тогава министерскиятъ постове се разпредѣляха не съ огледъ на компетентностъ, не съ огледъ на това кой може, кой има амбицията да направи нѣщо повече въ своя ресорть, но съ огледъ на това, дали известна политическа група отъ състава на Народния блокъ ще може да пласира повече отъ своитѣ сѣмшленици, или не ще може. Та нима не щѣше да бѣде по-добре при съставянето на първия кабинетъ Министерството на народната просвѣта, което толкова много днесъ се избѣгва отъ представителитѣ на партиитѣ отъ блока, да бѣше поето отъ по-компетентно лице, за да можеше действително да се прокара една просвѣтна политика, която да бѣдѣше активъ на днешното правителство?

Защото, повтарямъ, г. г. народни представители, ние искрено желаемъ да видимъ единъ кабинетъ дееспособенъ, творчески, макаръ и безъ наше участие. Единъ кабинетъ, който излѣзе отъ изборната борба на 21 юний — въ която борба Демократическиятъ съговоръ изгуби сражението — единъ кабинетъ, който излѣзе, следователно, направо отъ изборитѣ, посоченъ отъ народа, трѣбваше да даде нѣщо на този народъ, трѣбваше да реализира поне частъ отъ програмата, съ която той излѣзе предъ избирателната маса. Защото управления не могатъ да се мѣнятъ така бърже; защото всѣко управление, особено такива, които излизатъ следъ едни избори, трѣбва

да дадат онова, което могат и което трябва да дадат. Новата власт трябва да бъде подготвена, трябва да бъде по-добра, за да замести една стара власт, която е дала всичко, каквото е могла да даде.

Но, казвам, въпреки нашите очаквания, Народният блок и изходящите от него правителства, четири на брой — първото начело с г. Малинова, второто начело с г. Мушанова, третото с промѣна на един министър и четвъртото с две празни министерски мѣста — не дадоха или дадоха много малко, за да можем ние, като граждани на тая страна, да бъдем задоволени, за да можем и днес да подкрепим правителството в неговите усилия да създаде, да сътвори нещо в тия непосилни и трудни времена.

Нѣкой от земледѣлците: Тѣ дадоха много повече, отколкото вие в осем години.

Н. Найденов (д. сг. Ц): Да се спремъ на втория епизодъ от живота на днешното правителство. Въмѣсто правителството да посвети своето внимание на необходимите реформи, цѣлото общество бѣ свидетел на дълги разприви, дали едно лице или друго лице отъ най-силната група на Народния блокъ трябва да заеме Министерството на благоустройството.

Н. Стамболиевъ (з): Помнимъ племенните различия и племенните борби въ продължение на 8 години, презъ време на вашето управление!

Т. Тонковъ (з): И промѣните въ министерствата.

Н. Найденов (д. сг. Ц): Действително, и презъ време на Сговора не всичко е вървѣло плавно, и тогава имаше спорове, но подобни спорове, какъвто бѣше този, дали г. Георги Йордановъ или г. Вергилъ Димовъ да заеме едно министерско мѣсто, не е имало.

Министър-председател Н. Мушановъ: Спомняте ли си, когато Момчо Дочевъ бѣше министър само за една нощъ?

Н. Стамболиевъ (з): Момчо Дочевъ гуляеше у „Балабановъ“ само 24 часа като министър.

Председателъ: (Звъни)

Н. Найденов (д. сг. Ц): При съставянето на кабинета, въ който щѣше да влѣзе г. Момчо Дочевъ и който не се осъществи поради моята оставка отъ Министерството на просвѣтата, спорътъ бѣ на свършено друга почва, отколкото този споръ между г. Георги Йордановъ и г. Вергилъ Димовъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: На българска почва!

Н. Стамболиевъ (з): Г. Андрей Ляпчевъ знае тая пантомима.

Н. Найденов (д. сг. Ц): Г. г. народни представители! Но дори и да бъдате идегични случаи, защитата на г. министър-председателя ще бъде много слаба, ако се позовава на грѣшка въ миналото, за да оправдава грѣшка въ настоящето.

Министър-председател Н. Мушановъ: Ама само азъ ли ще съмъ светецъ въ тая страна! (Смѣхъ)

Н. Стамболиевъ (з): Значи, тѣ могатъ да правятъ грѣшки, а ние не можемъ!

Н. Найденов (д. сг. Ц): Най-после ние бѣхме свидетели на последната криза. Представителъ, най-авторитетниятъ и оторизиранъ представител на Земледѣлския съюзъ, повдигна въпросъ за промѣна на нѣкои лица въ управлението. И тукъ не бѣше спорътъ идеенъ; и тукъ не се спорѣше дали трябва или не трябва да се прокаратъ известни реформи; не съществуваха различия по известни мѣроприятия въ държавното управление. Ако това бѣше основата на спора, ние бихме оправдали този споръ, ние бихме подкрепили една промѣна, която да води къмъ по-добро управление. Не бѣше и споръ да се премахнатъ представители — може би това е билъ интимниятъ мотивъ — на една партия, които чрезъ една интерпелация бѣха уличени въ корупция. Това още би било единъ активъ на Земледѣлския съюзъ, ако така бѣше поставенъ въпросътъ за промѣната. Ние виждаме само една борба за заемане едни, а не други министерства, като при тая борба се зареги-

стрира въ нашата политическа история една нова оценка на министерствата, различна отъ онази, която конституцията и самата тѣхна важностъ имъ дава. Никой не ще Министерството на просвѣтата, което, споредъ конституцията, е трето по редъ, гдето днесъ предстоятъ такива реформи. Никой не ще това министерство, гдето има болни въпроси за разрешаване — въпроси, които — искрено признавамъ — и ние дори, съ единъ Парламентъ, отъ който изхождахме, не можахме напълно да разрешимъ, обаче подготвихме тази реформа.

Н. Стамболиевъ (з): 21 юний погрѣчи!

Н. Найденов (д. сг. Ц): Всички бѣгатъ отъ това министерство, не желаятъ да го поематъ. Бѣгатъ сѣщо и отъ Министерството на правосъдието. Защо? Ами ясно е, г. г. народни представители! Кolkото и да търсимъ мотиви, колкото и да е неприятно да повтаряме критиките на предшествуващите оратори, изказани тукъ отъ трибуната, за съжаление е, че едното отъ министерствата представлява възможностъ да се пласира повече службогонски елементъ, а въ другото нѣма тази възможностъ. И днесъ кризата е разрешена, но не напълно; издаденъ е указъ съ непълнени две министерства. Не зная дали г. министър-председателъ може да се оправдае съ даване такъвъ съветъ на короната, като неинъ съветникъ — да се процедира по този начинъ. Издава се указъ за новъ кабинетъ съ две непълнени министерски мѣста — непълнени не поради това, че не се намиратъ компетентни хора въ тая страна за тѣзи министерства, или по други причини, които бихме уважили, а непълнени и останали висящи, за да могатъ да се привлѣкатъ на първо мѣсто онѣзи които сѣ частъ отъ Народния блокъ, или да се привлѣче нѣкоя група отъ Парламента и по този начинъ правителството да си създаде свое болшинство! Този начинъ на процедиране излага правителството, излага шефа на правителството, който дава такъвъ съветъ за разрешаване на министерската криза.

Ето защо, г. г. народни представители, цѣлото общество — освенъ онѣзи, които сѣ близки до партийните клубове на управляващия блокъ — осъжда действията на правителството, не одобрява неговото поведение. Защото всички, които очакватъ днесъ реформи, които очакватъ разрешение на маса болни въпроси въ нашето управление, които искатъ подобрене въ тая финансова и стопанска криза, въ която се намира държавата, сѣ свидетели на една игра на министерски оставки, сѣ свидетели на едно разрешаване на въпроситъ отъ висшето държавно управление по мотиви партизански, по мотиви, които не могатъ да иматъ абсолютно никакво обществено оправдание.

И затова политическата група, отъ която изхождамъ, съ централно бюро подъ председателството на г. Цанковъ, не може да се отнесе другояче, освенъ отрицателно къмъ политиката на правителството и къмъ неговата декларация. (Ръкоплѣскания отъ сговориститъ — крило Цанковъ)

Т. Тонковъ (з): Това очаквахме, аслж.

Председателъ: Има думата народниятъ представител г. Боянъ Смиловъ.

Б. Смиловъ (нац. л. о): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Декларацията на г. министър-председателя, така както той я прочете, обгръща два пункта: първиятъ пунктъ — че е съставенъ новъ кабинетъ, който е тукъ предъ насъ, и вториятъ пунктъ — че новото правителство на министър-председателя г. Мушановъ ще следва сѣщата политика, подчертана въ отговора на тронното слово и одобрена отъ Парламента.

Следователно, г. г. народни представители, отъ тази втора частъ на декларацията на г. министър-председателя излиза, че кризата е предизвикана не по политика, а е създадена по лични и други причини, каквито ние не можахме да чуемъ отъ г. министър-председателя за обяснение на тая криза. Ако действително политиката на новото правителство ще бъде сѣщата оная политика, която бѣ одобрена при отговора на тронното слово, тогава се задава въпросътъ — не само отъ тая трибуна, но всѣки български гражданинъ днесъ отправя сѣщия въпросъ — защо, г. министър-председателю, се създаде тая криза, която вие приключвате по този начинъ, съ този кабинетъ, съ който се явяватъ предъ насъ? И колкото да се мѣчатъ да потулите истинската причина, тя си остава една. И забележете, г. г. народни представители, че не само въ нашата кратка парламентарна история, но ако прегледате и парламентарната история на всички други държави въ свѣта, не знамъ дали бихте могли да намѣрите та-

кава криза, предизвикана за размѣстване на министерски портфейли, чрезъ което да се осигурятъ партийни интереси. Единствениятъ случай въ цѣлата парламентарна история на всички демократични държави за пръвъ пътъ се отбелязва въ България: криза за размѣстване на министерски портфейли, чрезъ което пъкъ да се извоюватъ партизански интереси.

И азъ се спирамъ сега на въпроса: коя е причината за предизвикването на тая криза? Защото, г. министър-председателю и г. г. народни представители, втората частъ отъ прочетената декларация включва една констатация — че положението на българската държава и на българския народъ е крайно тежко, че се търси единението между Парламентъ и правителство и че се налагатъ голѣми усилия, за да може да се извади страната на единъ по-спокоенъ брѣгъ.

Коя е, впрочемъ, сега причината, която наложи тази криза? Най-лошата, най-злокачествената — нѣщо, което дава характеръ не на криза, а на едно зрелище, което убива вѣрата и смуцава цѣлия български народъ. Какъ е възможно въ единъ моментъ, когато министърътъ на финансите често е повтарялъ, че българското съкровище се намира предъ прага на една криза, когато толкова голѣми проблеми изъ областта на стопанството и финансите стоятъ открити и неразрешени, какъ е възможно, казвамъ, въ този върховенъ моментъ на най-тежки дни за българската държава да се предизвика криза, не заради това, защото въ този коалиционенъ кабинетъ се е явилъ конфликтъ по една голѣма проблема? Ние не видѣхме, дали действително вие се скарахте поради различие на вашитѣ концепции, било по бюджетната политика, било по нѣкой стопански въпросъ, по картеленъ въпросъ, по индустриаленъ въпросъ, по лихвенъ въпросъ, които голѣми въпроси, които проблеми на общата политика да създадатъ разногласие между васъ, министрите, за да дойдете вие до тази криза. Нищо, освенъ изявленията на г. министра на земледѣлието и държавните имоти, че тѣхната парламентарна група нѣмала педагогъ, за да управлява и напращава Министерството на просвѣтата. Какво значи това? Това значи, че той самъ стана педагогъ, защото, както виждате, той е именно, който е назначенъ да ръководи и управлява Министерството на просвѣтата. Но това не е причината.

И. Василевъ (з): Толкозъ по-зле, ако не сте схванали тронията на г. министра.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Съвсемъ не е зле за мене, защото азъ ви казахъ, че вие не можете да оправдаете кризата поради нѣкой недоразумения какъ да се реши единъ голѣмъ въпросъ. Ние сме, които, макаръ и опозиционери въ този Парламентъ, сме еднакво загрижени съ васъ, ...

Отъ мнозинството: А-а-а!

Б. Смиловъ (нац. л. о): ... и ще ви кажа, че вече сме по-загрижени отъ васъ. Защото навремето, по отговора на тронното слово, ви казахме, че вие, поради вашия съставъ на крайно изключващи се политически тежнени, никога нѣма да се намбрите предъ едни решителни, своевременни и бързи решения по който и да е голѣмъ въпросъ, засѣгащъ общата политика на държавата. Вие, за да държите властта, ще вървите по линията на най-малкото съпротивление; при всѣки единъ голѣмъ въпросъ — това, което ставаше досега — ще се пазарите, 5 долъ, 5 горе, и когато видите, че тѣзи пазарлъци могатъ да застрашатъ вашето управление, вие ще тръгвате по линията на най-малкото съпротивление, по пътя на едни компромиси, които не бива да съществуватъ при днешното положение на страната.

И. Василевъ (з): Какъ бѣше вашата народна коалиция, г. Смиловъ? На каква база?

Б. Смиловъ (нац. л. о): Г. г. народни представители! Я ми кажете вие, не е ли достатъчно това време, година и половина, за единъ кабинетъ, дошелъ по единъ великъ начинъ, ще кажа азъ, чрезъ довѣрието на народа, въ името на реформи, въ името на една политика, която действително да спаси и да облекчи този народъ? Кажете какво направихте — нека и азъ да бѣда въ това число, защото и азъ съмъ членъ на този Парламентъ — какво направи Парламентътъ въ настоящата сесия? Дайте балансъ и отговорете, какво даде Парламентътъ на българския народъ въ тази сесия? Даде 3-седмично говорене безплатно по закона за печата и 15-дневно зрелище, което отне и последния престижъ на кабинета и на Парламента. Недейте то-

гава се чуди, защо Парламентътъ се убива чрезъ самитѣ народни представители и самитѣ политически партии.

Г. г. народни представители! Вториятъ небивалъ случай въ историята на демократичните държави не, въ историята на свѣта, е да се състави кабинетътъ, въ който за министри на просвѣтата и на правосъдието да нѣма въ блока лица.

Отъ земледѣлците: Ей-й-й! (Оживление)

А. Циганчевъ (з): Вие бѣхте министъръ на правосъдието, сигурно Васъ ще поканятъ!

Б. Смиловъ (нац. л. о): Бѣгате и защо бѣгате? Ако това бѣше поради разногласия въ политиката, ние ще ви оправдаемъ или ще ви осъдимъ дотолкова, доколкото вие ще оцените коя политика, застъпена отъ нѣкоя съставна частъ на блока, е по-правилна или по-крива, но когато това става по съображения, че Министерствата на просвѣщението и на правосъдието не даватъ възможностъ да се назначаватъ на служба партизани, какъвъ престижъ ще имате вие? Вие, г. Мушановъ, клатите ржка ...

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Туй поне да ми е позволено!

Б. Смиловъ (нац. л. о): Това не може да Ви бѣде позволено въ единъ моментъ, когато народътъ е вече въ едно положение почти на отчаяние. Въ такъвъ единъ върховенъ моментъ вие не можете да създавате безподобни зрелища, които никѣде въ свѣта не се срѣщатъ и, отъ друга страна, да считате, че чрезъ този Парламентъ, тъй както вървите, ще дадете успокоение на българския народъ.

П. Попивановъ (з): Вие навремето му дадохте спокойствие! Вѣрно е, че и сега пакъ искате да му създадете безпокойствие, но нѣма да Ви се удаде.

Н. Алексиевъ (з): Г. Смиловъ смѣта, че е готовъ за властта!

Б. Смиловъ (нац. л. о): Вие ще видите кой е готовъ, ако още единъ-два месеца вървите така. (Възражения отъ земледѣлците) Защото виждате ли какво става тукъ? (Сочи мнозинството) Виждате ли, че отъ вашитѣ съставни групи никой не иска да вземе тия две министерства? Виждате ли какви партизански, какви развратни влияния упражнявате върху политическия моралъ, за да можете да съблазните, да дѣлите, да покварявате парламентарни групи за две министерски мѣста? Ето фактътъ, виждате ли го? И това е съставна частъ на блока!

А. Капитановъ (з): Какъ може да бѣдатъ кандидати за министри, безъ да има празни мѣста!

Б. Смиловъ (нац. л. о): Вие вѣчно мукате, откакто сте влѣзли въ залата.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Това не е право, г. Смиловъ, не сѣ мукали.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Азъ казвамъ за господина, че постоянно мука.

А. Капитановъ (з): Мукате вие, защото пресипнахте за четири минути.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Година и половина, откакъ управлява блокътъ, и никой пътъ не съмъ видѣлъ тоя господинъ кавалерски, достойно да излѣзе на трибуната, както прилича на народенъ представителъ, ...

А. Капитановъ (з): Защото не стоите тукъ. Нѣколко пъти съмъ излизалъ на трибуната.

Б. Смиловъ (нац. л. о): ... за да изрази своето мнение, да видимъ най-сетне какво мисли. Това той не прави, а е постоянната драка, постоянната закачка.

А. Капитановъ (з): И вие имате човѣкъ да Ви разписва, затуй не виждате какво става тукъ. Вземете дневницитѣ, за да видите, че азъ съмъ се качвалъ на трибуната нѣколко пъти.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Въ цирковетъ има поставени хора, които вършатъ службата, която вие изпълнявате тукъ.

А. Капитановъ (з): (Възразява нѣщо)

Б. Смиловъ (нац. л. о): Г. г. народни представители! Азъ свършвамъ съ заключението, че начинътъ, по който разрешихте кризата, е единъ начинъ, който не само че отнема престижа на правителството, но внесе още по-голямо смущение въ срѣдитъ на българския народъ и го лишава отъ най-малката искра на надежда, че може да разчита на онова, което съставлява втората частъ отъ декларацията на министъръ-председателя — че ще почне вече да се твори. Какво ще творите? Азъ приповтарямъ моя въпросъ и съ това свършвамъ: дайте баланса на двумесечното законодателство.

Нѣкой отъ мнозинството: Къде сж Вашитѣ законопроекти?

Б. Смиловъ (нац. л. о): Какво дадохте, казвамъ азъ, освенъ единъ безплоденъ законопроектъ за печата и едно зрелище, което унижава и васъ, и Парламента, вреди най-много и създава условията за овази морална криза, за която и г. военниятъ министъръ навремето публично обърна вниманието. Къде гласкате българската държава? Ние не можемъ да одобримъ вашата декларация. (Ръкоплѣскания отъ националлибералитѣ обединени)

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Атанасъ Неновъ.

А. Неновъ (раб): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Не е случаенъ фактъ избухналата министерска криза, както не сж случайни факти и миналитѣ министерски кризи. Къде е коренътъ на тѣзи кризи? Коренътъ ние ще трѣбва да търсимъ много далечъ.

А. Кантарджиевъ (д): Въ Русия!

А. Неновъ (раб): Но нека го потърсимъ по-наблизо, нека да се върнемъ на 21 юний 1931 г. Днешното народно-блокарско правителство даде маса обещания на българския трудящ се народъ, за да му вземе гласеца въ изборитѣ. Даденитѣ обещания това правителство не изпълни. Народътъ отдолу почна да се вълнува. Дружбитѣ почнаха да се разлагатъ. Атакитѣ отдолу почнаха. Надига се едно негодувание на маситѣ отдолу. И трѣбваше да се направятъ маневри отъ народоблокарското правителство, маневри съ смѣна на министерски кресла. Тази министерска криза, последната, е сжщо така една маневра. Трѣбваше съ седмици наредъ да се държи въ напрежение цѣль народъ, четещъ българската преса, която го занимаваше съ разговоритѣ, съ преговоритѣ, съ комбинациитѣ, съ всевъзможнитѣ задкулисни игри. Едно, обаче, остава фактъ, че всичко това се върши, за да може да се отклони вниманието на тоя народъ отъ онѣзи въпроси, които живо го интересуватъ.

А. Буковъ (з): Като вашия комунистически конгресъ, напримеръ.

А. Неновъ (раб): Азъ ще кажа и за нашия конгресъ.

Х. Чолаковъ (з): Въ кой кинематографъ бѣше?

А. Неновъ (раб): Това е смисълътъ на тази министерска криза.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ време на кризата искаха конгресъ да правятъ!

А. Неновъ (раб): Съставено е ново правителство, което излиза днесъ съ декларация, въ която казва, че ще върви по пътя на старото правителство. А старото правителство вървѣше по пътя на още по-старото, сговористкото правителство. А пътятъ е единъ и сжщъ — пътъ на гладъ, пътъ на ограбване, пътъ на тероръ, пътъ на подготовка на война.

Отъ мнозинството: Ей-й-й! (Смѣхъ)

А. Неновъ (раб): Вие се смѣете? Недейте се смѣ. Имаме ли ние гладъ въ България? Имаме.

Министъръ К. Муравиевъ: Ама ти го не знаешъ.

А. Неновъ (раб): Презъ времето на старото правителство имаше гладъ въ новоосвободенитѣ земи, а днесъ

сме свидетели, какъ всѣки день зачестяватъ самоубийствата отъ гладъ тукъ, въ столицата. Изхвърленъ е маса работнически свѣтъ на улицата. Никава помощ, никаква защита на безработнитѣ не видѣхме отъ старото правителство, нѣма да ги видимъ и отъ новото правителство. Всички онѣзи мѣроприятия, които бѣха набелязани въ миналото и съ които вие залѣгвахте народа до день днешенъ, ние не видѣхме да получатъ реаленъ изразъ, да станатъ реалностъ. И днесъ господата отъ тая срѣда тукъ (Сочи земеделцитѣ) излизатъ съ претенции за нѣкакви си стопански министерства! Спомняме си дебатитѣ по отговора на тронното слово. Тѣ разправяха тукъ, дори днешниятъ министъръ на благоустройството г. Вергий Димовъ тогава заяви: „Трансформация на селското стопанство; ще сѣмемъ ние тютюнъ, ще сѣмемъ кромидъ, нѣма да сѣмемъ жито и ечемикъ и така ще излѣземъ отъ кризата“.

И. Алексиевъ (з): И домати!

А. Неновъ (раб): Ние видѣхме вашата дейностъ, г-да. Не затова само, че вие имяхте само три министерства, не можяхте да проведете онова, което обещавате на народа. Не! Вие, г-да отъ Земеделския съюзъ, се наехте у българската буржоазия, служите ѝ вѣрно до день днешенъ и днесъ съ новата декларация обещавате пакъ да служите на българската буржоазия така, както ѝ служехте и служите до този моментъ. Облекчихте ли вие положението на трудящитѣ се селяни въ селата? Не го облекчихте. Премахнахте ли данѣнитѣ, които тегнатъ, наистина, като водениченъ камъкъ върху гърба на трудящитѣ се селяни? Не ги премахнахте. Не! Напротивъ, пратихте команди ексекутивни, пратихте бирници и обирате и последнитѣ имъ черги и котли и ги изкарватъ на пазара.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ако не говоришъ туй, какво друго ще говоришъ! Само глупави клишета! Това ви е езикътъ! Какво по-умно ще говоришъ, ако не говоришъ тия глупости?

А. Неновъ (раб): Това сж факти, г. министре. Вашата нервностъ Ви издава.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Каква нервностъ? Не може да проявява нервностъ човѣкъ срещу таква глупости. Тия клишета вие ги навивате тукъ отъ три години.

А. Неновъ (раб): Народътъ иска облекчения данѣчни. Вашитѣ избиратели, които Ви избраха, г. министре, искаха пълна и безусловна амнистия. Дадохте ли вие тая амнистия? Вие амнистирахте убийцитѣ,...

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Че вие докажете, че не сте готови за амнистия; не конспирирате ли всѣки день?

А. Неновъ (раб):... а оставихте представителитѣ на трудящия се народъ въ тюрмитѣ и задъ граница. Това вие направихте! А отъ колко време вие говорите за амнистия, колко време държахте въ напрежение вниманието на цѣль единъ народъ? Днесъ пакъ съ новата си декларация вие излизате да говорите за амнистия.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ще има амнистия, но не такава, каквато я искате вие.

А. Неновъ (раб): Вие залѣгвахте този народъ и ще продължавате да го залѣгвате, ще продължавате да си играете и на министерски кризи — тѣ ви сж необходими. Това, което се върши и въ съседитѣ ни,...

Х. Чолаковъ (з): Значи, въ висшата политика я удавихте вече.

А. Неновъ (раб):... въ Гърция, въ Ромъния, въ Югославия, това се върши и у насъ — трѣбва да се отклонява вниманието на трудящия се народъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Значи, той си намѣри разковничето!

А. Неновъ (раб): Това вие вършите. Смисълътъ и на тази министерска криза е този. Вие по стария пътъ ще стоварвате тежеститѣ върху гърба на трудящия се народъ; вие искате и по-нататъкъ да тероризирате тоя народъ, така както го тероризирате и до день днешенъ —

така е казано и въ отговора на тронното слово; вие ще следвате една политика на жестокъ тероръ, на подавяне борбитъ на тѣзи маси, които се надигатъ и не могатъ да понасятъ днешното тежко положение. Затуй бѣше и нашиятъ апострофъ къмъ г. Ляпчевъ.

Нѣкой отъ мнозинството: Да се благодаритъ, че ви търпимъ още тукъ.

А. Неновъ (раб): Не вие сте ни оставили тукъ. Вие сте принудени да ни държите тукъ!

Отъ мнозинството: Ей-й-й!

А. Неновъ (раб): И още вие имате, какъ да кажа, тупето да говорите за нѣкаква си демокрация. Само преди два дена, арестувахте една конференция на Работническата партия, която, споредъ вашитъ закони, е легална. И азъ се ползвамъ отъ този случай да протестирамъ противъ тази политика на вашето правителство.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не позволяваме конспирации да се вършатъ въ конференцията. Това е конспиративна конференция.

А. Неновъ (раб): Каква конспиративна конференция? Кажете, Вие разрешихте ли едно събрание на Работническата партия, позволихте ли свободно да се събиратъ работниците? Не. Вие не само че забранявате тѣзи събрания, не само че биете работниците съ гумени палки и приклади, но вие вече стреляте на месо.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Кога сме стреляли? Кога полицията и администрацията ще се намѣси, ако вие не си показвате рогата че сте конспиратори противъ тая държава? Ама нѣма никога да ви оставимъ да конспирирате! Разберете туй!

Нѣкой отъ работниците: А защо не ни разрешихте конгреса?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Защото не може да има конгресъ за конспирации.

А. Неновъ (раб): Работническата партия е легална.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Нѣма за такова мѣсто въ България.

А. Неновъ (раб): Разбира се, всичко ще се прикрива съ конспирации. А конспирации се породиха следъ 9 юний, когато чрезъ единъ конспиративенъ актъ буржоазията дойде на властъ.

А. Капитановъ (з): А вие скръстихте ржце тогава.

А. Неновъ (раб): Тогава се създаде и законътъ за защита на държавата, узакони се единъ произволъ и до днѣ днешенъ вие се позовавате на този законъ, за да говорите за конспирации! Премахнете закона за защита на държавата — това, което обещахте на народа. Защо не изпълнихте това обещание?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Защото тогава ще ви стане по-лошо.

А. Неновъ (раб): Излъгахте и въ този пунктъ българския народъ.

Не само това, г-да. Политиката на бившето правителство е политика къмъ подготовка на една нова война. (Оживление всрѣдъ земледѣлцитъ)

Х. Чолаковъ (з): Каква война?

А. Неновъ (раб): Погледнете пресата. Пресата всѣки день прави нападки срещу Съветския съюзъ.

Отъ земледѣлцитъ: Ей-й-й!

Д. Ачковъ (нез): Ай, ай! Най-после издадохте се кому служите.

А. Неновъ (раб): Всѣки день се води една погромническа агитация и пропаганда противъ Съветския съюзъ.

А. Капитановъ (з): А вие всѣки день водите агитации противъ България.

А. Неновъ (раб): Известно е, че цѣлъ свѣтъ днесъ се готви да напада Съветския съюзъ, за да може да излѣзе отъ икономическата криза, въ която го тикна капиталистическата система.

Отъ мнозинството: О-хо! (Смѣхъ)

Министъръ Д. Гичевъ: Ами вашитъ пактове за какво сж? За нападение ли сж! Кой ще воюва съ Съветския съюзъ, когато той е сключилъ пактове за ненападение и съ Полша, и съ Ромѣния, и съ всички европейски държави?

А. Неновъ (раб): Ами вие какви пактове сключихте съ Съветска Русия? Никакви. Вие даже отказахте да възстановите дипломатическитъ връзки съ Съветския съюзъ. Бившето правителство не изпълни и настоящето смѣта да не изпълни народното искане за възстановяване дипломатическитъ и търговски връзки съ Съветска Русия.

Министъръ Д. Гичевъ: Ние си имаме представители. Вие нали сте представители на Съветския съюзъ въ България?

А. Неновъ (раб): И това е доказателство, че вие готвите война срещу Съветския съюзъ. (Оживление) Делегатитъ на антивоенния съюзъ не се допускатъ да устройватъ антивоенни събрания.

Х. Чолаковъ (з): Защото правятъ агитации всрѣдъ войската. Какъ ще ги допустнемъ?

А. Неновъ (раб): Води се техническа подготовка за тази война, и въ пресата се изнесе това. Постояннитъ насѣквания, спѣване на борбата противъ войната, воденето на преговори за мостъ на Дунава (Смѣхъ всрѣдъ мнозинството) и пр. и пр. факти говорятъ за туй, че и вие, българската буржоазия, се готвите за антисъветска война.

Х. Чолаковъ (з): Дайте това за моста въ в. „Шурецъ“. Тамъ ще го пишатъ.

А. Неновъ (раб): Когато ние за мостъ на Дунава говорихме, тогава единъ отъ вашитъ приятели тукъ говори, ...

А. Капитановъ (з): (Възразява нѣщо)

А. Неновъ (раб): Мълчи бе, кречетало! (Ржкоплѣскания отъ работниците) — ... че е вѣрно, какво мостътъ е насоченъ срещу Съветския съюзъ.

А. Капитановъ (з): Ти си тенеке! По-голъмо тенеке отъ тебе има ли? (Смѣхъ)

А. Неновъ (раб): Но вие не скривате подготовката на войната срещу Съветския съюзъ.

А. Капитановъ (з): Презъ моста ли ще атакуваме съветитъ? Който не е ходилъ на война, не знае какъ става тази работа. Ти си неслужившъ.

А. Неновъ (раб): Това, което характеризира вашата политика — една политика, която вие ще следвате и за въ бъдеще — това сж всѣкидневнитъ убийства, които ставатъ въ България. Биятъ се две македонски крила.

Д. Ачковъ (нез): Нѣма крила; има престѣпна шайка отъ чужди агенти, които убиватъ македонски синове.

А. Неновъ (раб): Вие покровителствувате политиката на едни и други буржоазни партии.

Д. Ачковъ (нез): Днешната импозантна манифестация на македонската емиграция при погребението на Симеонъ Евтимовъ бѣше единъ протестъ срещу тази шайка.

А. Неновъ (раб): Работническото чрезъ своята партия излѣзе съ декларация, която осѣжда индивидуалнитъ убийства, осѣжда тѣзи убийства, които ставатъ.

Д. Ачковъ (нез): И вие действувате заедно съ убийцитъ, съ които вече сте се разбрали.

А. Неновъ (раб): Обаче тѣзи орждия на вашата политика посѣгатъ и на дейци отъ работническата класа. Вие се правите на слѣпци. Вие не залавяте убийцитъ, а, напротивъ — съ цѣлия курсъ на вътрешната политика

вие говорите на убийците: „Продължавайте по същия път“.

Всичко това ни дава основание не само да отричаме да дадем всякакво доверие на днешното народно-българско правителство,...

Отъ мнозинството: Ей-й-й!

А. Ненов (раб): ... но и да извикаме: долу народно-българското правителство, долу капиталистическата система! (Ръкоплъскания отъ работниците. Възражения отъ мнозинството)

А. Капитанов (з): Долю мостоветъ на Дунава!

Н. Стамболиев (з): Да живятъ съветитъ!

Председателъ: Има думата: народниятъ представител г. д-ръ Георги Димитровъ. (Оживление всрѣдъ мнозинството)

Н. Стамболиев (з): Сега въ огъня ще се налива масло!

Д-ръ Г. М. Димитров (з. Ст): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Не съ злорадство, но съ чувство на тъга посрѣщаме ние вчерашнитъ и днешни сцени вънъ и въ Народното събрание. Дългътъ на опозицията, безспорно, не е безогледно да критикува. Тя има дългъ да изнася недостатъцитъ на правителството, колкото се може по-справедливо. И специално днесъ, когато имаме само една декларация на правителството, декларация на същото онова правителство, което само преди два месеца, при откриването на новата сесия, излъже съ програмата, на насъ не ни остава друго, освенъ да се занимаемъ съ същността на програмата, безъ да се впускаме въ подробни критики на дѣлата на правителството, защото тѣхъ ние ги знаемъ, защото върху тѣхъ ние сме се произнесли, защото веднѣжъ вече сме ги критикували.

Нека ми бъде позволено да кажа, че кризата, ако можемъ така да наречемъ онова, което стана преди нѣколко дни, за мене не е нѣкаква кабинетна, правителствена криза. Тя е повече духовна криза, тя е морална криза. Защото онова, което виждаме да става всрѣдъ Народния блокъ, то не е ново, г. г. народни представители! И азъ съмъ дълбоко убеденъ, че и вие всички тукъ, даже отъ мнозинството, добре знаете, че този органически недѣлгъ, последицитъ на който изживяваме днесъ, се е зародилъ още следъ 29 юний, когато се състави правителството на Народния блокъ. И естествено бѣше за насъ, нека ви призная, да има известни различия, да има голѣми различия между организациитъ, които съставиха Народния блокъ. Но ние очаквахме тѣзи различия да се изразятъ въ едно идейно състезание; ние очаквахме тѣзи различия да се разразятъ на принципиална почва, ние очаквахме състезания на концепции по вътрешната и външна политика.

И ако азъ казвамъ, че днесъ констатираме съ тъга на душата си днешнитъ сцени въ Народното събрание, то е именно затуй, че ние не виждаме днесъ това състезание на идеи, но виждаме едно състезание за мѣста, виждаме едно състезание за разширено участие на базата за известни само котиерни домогвания. И позволете ми да ви кажа, азъ чакамъ, мисля, че справедливо се надявамъ да чуя тукъ декларация на бивши министри отъ кабинета на Народния блокъ — декларация на бившъ министъръ предполагамъ — която ще ни даде изричното доказателство, че днешното правителство вече само въ своитъ срѣди намира най-страшната и ако щете най-изобличителната критика. Защото какво по-силно отъ това, да излъже довчерашенъ министъръ да каже, че той не може да гласува, напр. доверие на днешното правителство, на своитъ довчерашни другари, ако щете, даже случайно не колеги и въ настоящия кабинетъ? Може ли това да се нарече политическа криза? Това е само духовна криза, това е морална криза.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Че политическата криза не излиза отъ краката. И тя е духовна.

Д-ръ Г. М. Димитров (з. Ст): Азъ знамъ това. Но когато — извинете — духовната криза лежи въ основитъ на известенъ ужъ политически споръ, политическия съображения се оставятъ настрана. Азъ се чудя наистина на смѣлостта на г. министъръ-председателя. Защо бързате? Азъ чакамъ да ми кажете държавническитъ съображения за тая криза, която се преживя сега. Защо не ги казахте въ декларацията си? Защо вие само подчертахте, че станала нѣкаква промѣна и че програмата е програмата на

старото правителство? Ако програмата е същата, г. г. народни представители, въ името на какво стана промѣната — промѣна, която изложи извънредно страшно българската общественост, българския Парламентъ? Азъ съмъ подчертавалъ нѣколко пѣти, че парламентаризмътъ се руши не толкова отъ антипарламентариститъ, колкото отъ самитъ парламентаристи. И азъ казвамъ: ето, кажете, кое накара правителството да остави кабинета непълненъ?

А. Кантарджиев (д): Г. Димитровъ! Защо Вие не отбележите другия фактъ — че днешното правителство иска вотъ на доверие отъ Парламента и, следователно, не подчинява Парламента на своята воля, а иска своята воля да подчини на волята на Парламента? Този отраденъ фактъ отбележете

Д-ръ Г. М. Димитров (з. Ст): Съ най-голѣмо удоволствие отбелязвамъ тоя фактъ, защото азъ съмъ сторонникъ на парламентаризма.

А. Кантарджиев (д): Това е издигане на парламентаризма. Това е парламентаренъ актъ.

Д-ръ Г. М. Димитров (з. Ст): Но следъ като вие сте подронили предварително престижа на Парламента и искате вотъ на доверие отъ Парламента, позволете ми да ви кажа, че вие сте съмнителни парламентаристи.

А. Кантарджиев (д): Ама логика, а!

Д-ръ Г. М. Димитров (з. Ст): Не знамъ дали е логика, дали е безсмислица, или е една обикновена и очевидна истина. Това азъ ще оставя на г. г. народнитъ представители да разрешатъ. Моята задача е друга. Азъ питамъ, азъ задавамъ пакъ въпроса: въ името на какво стана промѣната, въ името на какво се искаше смѣната на портфейли? Дали въ известни ресори се направиха много голѣми реформи, отиде се много напредъ, други изоставиха надире и затова се предявиха претенции да се тласне дѣлото творчество на правителството напредъ? Въ кои министерства ние видѣхме ония решителни реформи, които евентуално биха наложили наистина — нищо чудно — и смѣна на ресори? Въ кое министерство се създадоха голѣми реформи, за да каже тоя министъръ: реформирахъ това министерство, дайте ми друго, за да ви дамъ примѣръ на творчество, за да ви кажа по кой пѣтъ трѣбва да се върви?

Г. г. народни представители! Азъ трѣбва пакъ да ви подчертая, съ скръбъ на душата, че министри заявиха, какво за Министерството на просвѣтата нѣмало достатъчно подготвени педагози, за да го заематъ съ достоинство. Ако е въпросъ за педагогически похватъ, позволете ми да ви кажа, че той е необходимъ навсѣкѣде. Че въ кое министерство не е необходима далновидност! Само въ Министерството на просвѣтата ли е необходима? Но, най-после, нима Министерството на просвѣтата не заслужава онова голѣмо, основно, ще кажа азъ, внимание, което заслужаватъ другитъ министерства?

Нѣщо повече. Позволете ми да хвърля единъ упрѣкъ на правителството, специално по тоя въпросъ. Г. министъръ-председателъ е бившъ министъръ на просвѣтата, и не е г. министъръ-председателъ, който да не разбира значението на Министерството на просвѣтата за бъдещето поколение. Дайте направление на възпитанието му, дайте възпитание на младежта! Най-голѣмитъ педагози, най-голѣмитъ философи и учени на западния свѣтъ пледиратъ каузата да държатъ въ ръцетъ си възпитанието, да имъ се даде възможностъ да възпитатъ поколѣнието и тѣ ще преобразятъ свѣта! — Така ни разправятъ тѣ! Е добре, у насъ се върви по обратенъ пѣтъ; у насъ на просвѣтата не се отдава никакво значение: тамъ нѣма партизанство, тамъ нѣма надничарство,...

Н. Пждарев (д. ст. Ц): И тамъ се въведе.

Д-ръ Г. М. Димитров (з. Ст): ... тамъ нѣма такива безконтролни назначения и уволнения, каквито може да има въ други министерства.

Г. г. народни представители! Дълга да подчертая, че Земледѣлскиятъ съюзъ никога не е смѣталъ, че Министерството на просвѣтата може да бѣде подценено. Тѣкмо земледѣлскиятъ народъ държи най-много за Министерството на просвѣтата, тѣкмо той държи, защото най-непросвѣтенъ, това е селянинътъ. Селскиятъ земледѣлски народъ е най-непросвѣтенъ народъ. Той е изоставенъ презъ 50 и толкова години въ най-назадничаво състояние,

защото му е липсвало просвѣта. Ето, тамъ реформаторътъ трѣбваше да покаже своето изкуство; тамъ той трѣбваше да упражни своя голѣмъ замакъ, за да даде доказателство, че, ако отиде въ друго министерство, би могълъ сѣщо да направи нѣщо подобно.

Г. г. народни представители! Кабинетътъ иска довѣрие. Е добре. Кой е кабинетътъ? Той е сѣщиятъ, който досега ръководи сѣдбинитѣ на българската държава. Какво направи? Въ името на какво иска довѣрие? По отговора на тронното слово ние казахме своята дума по творчеството на правителството. Ние чакахме сега, въ новата сесия, то да зарегистрира нѣкакво по-особено творчество, за да запълни празнинитѣ на миналото. Ако щете, азъ не съмъ отъ онѣзи, които смѣтатъ, че веднага трѣбва да се искатъ свършени факти. Дайте началото, г. г. народни представители, за да гадаемъ за края; дайте да видимъ съ какво започнахте, за да знаемъ какво да очакваме. Ние не виждаме нищо подобно. Напротивъ, ние виждаме стария кабинетъ да се явява оскатенъ предъ българския Парламентъ: той е безъ двама министри. Най-после позволете ми да ви кажа, че той е сѣщиятъ той кабинетъ, за който г. военниятъ министъръ навремето, и въ Видинъ, и въ Кюстендилъ, се произнесе така отрицателно, така критично ще кажа азъ, щото той го отрече изцѣло, изцѣло Той го обяви за некомпетентенъ,...

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисъвъ: Не сте разбрали какво съмъ говорилъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): ... той го обяви за единъ кабинетъ невъзможенъ; той пледираше каузата за новъ кабинетъ, силенъ, честенъ, компетентенъ!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Не е казвалъ гуй г. министърътъ на войната.

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисъвъ: Не сте разбрали какво съмъ говорилъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Значи, неджитѣ сж организирани и тѣ съществуватъ и днесъ. Сѣщиятъ този г. министъръ на войната е и днесъ въ кабинета. Значи, той и днесъ, безспорно, отрича творчеството на този кабинетъ. Какво остава тогава на насъ? Защо има нужда ние да критикуваме, когато самитѣ министри отъ кабинета го критикуватъ и отричатъ, г. г. народни представители?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Тѣкмо противното: тоя дотоенъ човѣкъ (Сочи министра на войната), ако тѣй мислѣше, нѣмаше да бжде въ кабинета, по Вашата логика. И затуй внимавайте, когато говорите!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Азъ заключавамъ отъ онуй, което чета въ пресата, че е казалъ, и което не се опроверга.

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисъвъ: И което не сте разбрали!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Какво, искате мене ли да заблудите? Най-после, нека бжде така, както Вие искате да го изкарате, но азъ слушамъ, азъ се движа всрѣдъ цѣлото общество и никжде не ми дадохъ такива обяснения, каквито Вие ми давате тукъ отъ тая маса. (Сочи министерската маса).

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Напротивъ, не сте чели опроверженията отъ страна на г. военния министъръ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Напротивъ, азъ достатъчно добре го разбирамъ и достатъчно добре го разбрахъ и тогава, когато го четохъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ако е въпросъ само да клюкарствуваме за чужда смѣтка, така е!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Никакви клюкарства! Азъ искамъ това сценение, за което вие тукъ искате да дадете видъ, да съществува, действително да го има, но го нѣма!

А. Кантарджиевъ (д): Ако си човѣкъ съ чест и достоинство, ти, който изхождашъ отъ листата на Народния блокъ, сега, като мѣнишъ политическото си вѣру, защо не излѣзешъ вънъ отъ Парламента? Избраха те тия

твои политически приятели, напусти ги и сега ги псувашъ!

Председателъ: (Звъни).

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Азъ съмъ готовъ да излѣза! Но тѣ не сж готови!

А. Кантарджиевъ (д): Ако азъ направя тази работа, която ти направи, ще излѣза вънъ отъ Парламента.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Г. Кантарджиевъ! Не уважавате парламентаризма, когато говорите по такъвъ начинъ. Ако сте парламентаристъ, нѣма да разправяте, че този или онзи може да избира; може да избира само българскиятъ народъ, а не Иванъ или Драганъ. (Възречения отъ мнозинството) Това ли е вашиятъ парламентаризъмъ? Нещастенъ български парламентаризъмъ, ако така го разбирате!

А. Кантарджиевъ (д): Ние ще видимъ съ какви документи си дошълъ тукъ, въ Парламента, на колко години си билъ, когато сж те избирали!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Да, да, побързайте само!

А. Кантарджиевъ (д): Единъ политикъ, който си служи съ фалшиви документи! „Който се оправдава, се обвинява“ — казватъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Г. г. народни представители, азъ ви пожелавамъ това сценение, за което вие пледирате, но азъ съмъ сигуренъ, че въ скоро време то ще се прояви по такъвъ демонстративенъ начинъ, че ще бждете принудени наистина, не само да вземете актъ отъ него, но и да се простите — както сте се простили вече — съ „Народния блокъ“ — и съ управлението на Народния блокъ, а може би и съ днешната Камара. Защото, споредъ мене, азъ виждамъ и отъ тая страна (Сочи сговориститѣ) едно желание да се запази днешниятъ Парламентъ. Азъ не съмъ отъ ония, които смѣтатъ, че на всѣка цена ще трѣбва да се запази една Камара, когато тя се оказва негодна. Най-после, нека тая Камара се окаже годна, нека се вземе актъ отъ това досегашно нехайство, но азъ имамъ основание да се съмнявамъ. И не само азъ; много отъ вашитѣ срѣди въ скоро време другоиче, може би, ще се проявятъ, за да нѣма нужда отъ лични нападки и за да не превръщаме общественитѣ въпроси въ лични и котерийни.

Г. г. народни представители! Новото, което виждамъ въ декларацията на правителството, то е амнистията. И може би правителството е поставило много умело този въпросъ, за да маневрира. Правителството ще поиска, въ името на амнистията, да му се даде по-голѣмо довѣрие.

К. Кирковъ (д): Че това ли е лещото?

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Напротивъ, единственото умно нѣщо, което може наистина да се направи, то е именно да се побърза съ този въпросъ.

К. Кирковъ (д): Тѣй трѣбва.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Азъ тѣкмо това подчертавамъ, но все още се съмнявамъ!

Отъ мнозинството: Ей-й-й!

Н. Стамболиевъ (з): Като се гласува амнистията, нѣма вече да се съмнявате и да спекулирате съ нея!

И. Василевъ (з): Пакъ ще се съмнява!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Защото бихъ желалъ да ми се кажатъ мотивитѣ за досегащото положение на нѣщата. Защо досега не се даде амнистия? Защо наистина ние трѣбваше да чакаме новото правителство, непълния кабинетъ — както азъ го наричамъ?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Моля Ви се, позволете ми една дума сериозна.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Моля!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Въпросътъ за амнистията азъ го съобщихъ още въ тронното слово, а преди интерпелацията къмъ г. Върбенюва болшинството горе взе решение по амнистията и готвѣхме законо-

проект. Моля Ви се, недейте експлоатира повече съ този въпрос!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): И все пакъ имайте противоречиви изявления по него.

Х. Родевъ (нац. л): (Възражава нѣщо).

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Вие ще ги дадете единъ денъ по-подробно отъ менъ; когато отидете отъ тукъ (Сочи мнозинството) тамъ (Сочи опозицията), ще ги дадете по-подробно!

Х. Родевъ (нац. л): И пакъ ще кажа, че Вие сте само агентъ на Бѣлградъ, какъто и да бѣда, туй ще кажа!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че амнистията не може да служи за козъ; амнистията е единъ общественъ дългъ — тя не е нито благоволение, нито благодеяние. Ако амнистията бѣше дадена още въ началото на управлението на блока, правителството щѣше много да спечели; не само нѣмаше да изгуби, а щѣше много да спечели. (Възражения отъ мнозинството) И азъ затова казвамъ: амнистията е намѣсто вписана въ сегашната декларация на правителството, но много късно вписана; и позволете ми за това да смѣтамъ, че тя е много тенденциозно вписана. (Възражения отъ мнозинството)

Г. г. народни представители! Единъ другъ основенъ въпросъ, на който искамъ да се спра и обърна вашето внимание, то е въпросътъ за нова външна политика.

Отъ мнозинството: А-а-а!

Н. Стамболиевъ (з): Много дълбоко!...

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Недейте си прави илюзии въ това отношение.

И. п. Рачевъ (з): Той е много добре осведоменъ!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Тукъ се говори дълго и днесъ за външните ни платѣжи. Говори се много по репарационитѣ ни плащания, говори се много за нѣкакви основни промѣни, за коренни реформи. Азъ не съмъ отъ ония, които смѣтатъ, че е възможно да се дадатъ тия реформи, безъ да се промѣни не само вътрешната, но и външната политика.

А. Буковъ (з): Така е: ако нѣма въпросъ за амнистия, има въпросъ за външна политика! Нови ги търси!...

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Защото, позволете да ви кажа, че всички тѣзи въпроси сѣ тѣсно свързани съ външната политика.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Съ друга политика!...

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): И само онѣзи, които лекомислено могатъ да погледнатъ навсѣки въпросъ, могатъ да смѣтатъ, че е възможно да се разрешаватъ по нѣкаквъ магически начинъ и вътрешнитѣ въпроси. Не.

К. Кораковъ (л): Значи, въ Сърбия има реформи?!...

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Не може да има коренни промѣни, не може да има коренни реформи, не може да има творчество, докато не се освободимъ отъ онова, отъ което страдаме толкова години наредъ и отъ което можа до голяма степенъ да ни освободи представителътъ на Земледѣлския съюзъ, Александъръ Стамболийски. Той имаше възможностъ да разрешава решително, сигурно, целесъобразно въпроситѣ отъ вътрешната политика, защото той ликвидира съ голѣмитѣ и много прѣчки отъ външната, свързва си рѣцетъ отъ санджиритѣ на външната политика. Вие веднага правите алюзия за предателство, азъ знамъ, че вие ще я направите и на мене, но това не може да ме смущава, защото онзи, когото искате вие да визирате, нѣма да излѣзе на трибуната да ви говори. Защото всѣки другъ може да бѣде и предателъ, и шпионинъ, и мошеникъ, но той нѣма да излѣзе на трибуната да го каже. Той ще го крие, той не може да има нито куража, нито доблестта, нито пъкъ силата на аргументацията да защити една политика. Може нѣкой другъ да мисли, че това не е право, че

това дори е грѣхъ, но азъ смѣтамъ, че основната причина за кризата въ вътрешната политика е една. Освободимъ ли се отъ ония тежки вериги, които ни сѣ наложени отъ естеството на днешната ни външна политика, ние ще можемъ наистина да направимъ нѣщо въ вътрешната политика. И азъ затова казвамъ: не лекомисленно, а съ чувство на загриженостъ трѣбва да гледаме къмъ бъдещето; трѣбва да намѣримъ начинъ и модусъ да разрешимъ тоя въпросъ. Азъ съмъ убеденъ, че колкото нѣкои и да искатъ да подценятъ това, което днесъ се казва отъ тукъ, все пакъ мнозина отъ тѣхъ въ душата си го разбиратъ добре. И азъ за тѣхъ говоря, азъ не говоря за предубедитѣ; азъ не говоря за онѣзи, които сѣ поставени да викатъ срещу тия или ония. Азъ говоря, защото съмъ дошелъ да защитавамъ не лични каузи, не лични интереси, не лични съображения и разбирания (Възражения отъ мнозинството), а защото защитавамъ интереситѣ на цѣль народъ. За тия интереси може да се правятъ много жертви, за тия интереси може да се направятъ още повече лични жертви. Вие казвате да излѣза. Да, ако е необходимо, ако може да се допринесе нѣщо за защита на тия интереси, готовъ съмъ да напуста! Да, ако е необходимо, ако съ това мога да допринеса нѣщо, азъ съмъ готовъ да напуста. Ето, започвайте, разтурете Камарата. Ние, които нѣмаме подкрепата на бѣлгарския народъ, ще останемъ вънъ отъ Камарата, а вие, които имате „безрезервната подкрепа“ на бѣлгарския народъ, ще влѣзете отново. Разтуряйте Камарата, ако смѣтате въобще, че такива голѣми въпроси отъ държавенъ характеръ могатъ така лесно да се разрешаватъ. Г. г. народни представители! Недейте смѣта, че тоя въпросъ е толкова малъкъ, за да може така несериозно да процедираме. И азъ, като обръщамъ вниманието на правителството, смѣтамъ, че то добре разбира своя дългъ, че то добре знае трудноститѣ, които срѣщаме всѣки денъ досега. Азъ съмъ длъженъ да припомня тукъ онази носталгия по международното положение на Бѣлгария, съ която се върна нѣкога отъ Женевъ нашиягъ уважаемъ председателъ на камарата г. Малиновъ, онази носталгия, която той не скри да изповѣда и въ болшинството.

Т. Кънчевъ (д. ст. Ц): Кажете какво разбирате подъ думата „носталгия“?

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Той каза, че все пакъ необходимо е непосредственото разбирателство. Единъ професоръ казва, че Обществото на народитѣ е едно много опасно оръжие, когато ще трѣбва да се разрешаватъ конфликти, които иматъ повече локално значение. Затова и азъ казвамъ, че ония необходими постѣпки, които трѣбва да се направятъ отъ бѣлгарското правителство за непосредствено разбирателство, то е длъжно да ги направи. То е длъжно да пожертвува своитѣ интереси, то е длъжно да пожертвува своитѣ кресла, то е длъжно да пожертвува и министерски мѣста, то е длъжно да пожертвува много нѣщо, но да защити интереситѣ на държавата!

И. Василевъ (з): Г. Димитровъ! Моля Ви се. Защо искате жертви само отъ бѣлгарското правителство?

Х. Родевъ (нац. л): Той не е упълномощенъ отъ Сърбия за отстъпки.

И. Василевъ (з): Обяснете се по-добре.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Ние не можемъ да смѣтаме, че ако се следва и за напредъ досегашниятъ курсъ на управление, ще имаме добри резултати. Досегашната дейностъ на правителството е добре известна. Тя е очевидна и всѣки може да ни каже: недейте чакати нищо въ бъдеще, защото нищо не се даде въ година и половина време. Ако щете, за мене е важенъ тоя дребенъ фактъ: че единъ министъръ, който е започналъ творчество въ едно министерство и който трѣбва да изведе докрай тоя творчество, който трѣбва да прокара голѣми, основни реформи, веднага е готовъ да мине въ друго министерство.

И. Лѣкарски (д. ст. Ц): Не обяснихте каква трѣбва да бѣде външната политика.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Той трѣбва да продължи, казвамъ азъ, това творчество.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Правъ е г. Лѣкарски. Каква трѣбва да бѣде външната политика? Кажете вашата външна политика, да я знаемъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Нашата външна политика, г. министре, е политиката, която водеше някога вождът на Земледелския съюз — Александъръ Стамболийски!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Кажете я сега.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Тя е преди всичко политика на разбирателство съ всички съседи, съ всички народи, а преди всичко на разбирателство съ нашата западна съседка.

П. Мърмевъ (мак): Кажи я коя е.

Нѣкой отъ мнозинството: Сърбия.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Ние искаме разбирателство съ онзи братски народъ, който ни е помагалъ въ миналото, който може да ни помогне и занаяпредъ

Х. Родевъ (нац. л): На базата на какво?

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): На базата на нашитѣ добросъседски братски отношения, на базата на добре разбранитѣ интереси на единия и на другия братски народи.

Х. Родевъ (нац. л): Кажи ги, кои сѫ тия интереси. Ние сме готови за такова разбирателство, но не на базата на дезорганизиране на българския народъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Ще трѣбва да се изкорени онази атмосфера на неприятелски отношения, онази атмосфера на неприятелски чувства, която нѣкои заинтересовани страни се стремятъ ежедневно да създаватъ между насъ. Наистина ще трѣбва въ това отношение да се създаде нѣщо по-конкретно, нѣщо по-решително, за да се разбере, че въ България правителството имъ искрено желание да спаси държавата и народа.

М. Милевъ (д. ст): Вие сте български народенъ представител. Може ли въ българския Парламентъ да се говори така?

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Питамъ ме, каква е нашата външна политика. Защо ме питате каква е тя? Вие не знаете ли резултатитѣ на политиката на Стамболийски? Вие не знаете ли уреждането на репарационния въпросъ? Колко репарации платихме ние? Колко репарации плати Александъръ Стамболийски? Какво заложи?

А. Ляпчевъ (д. ст): Всичко заложи.

Д-ръ М. Димитровъ (з. Ст): Когато искате да говорите за предателство, кажете какво заложи той? Остави ви една свободна държава, единъ свободенъ народъ, единъ уравновесенъ бюджетъ, за да можете вие да прахосничите следъ това. Не е ли вѣрно? Защо питате? Това е то. То е резултатъ на външната и на вътрешната политика. Ако бѣхме започнали да изнасяме, ако бѣхме започнали да правимъ заеми, ако бѣхме започнали да валоризираме предвоенни заеми, тежко и горко на българския народъ — досега наперѣ нѣмаше да остане отъ него! Вие трѣбва да благодарите пакъ на онази организация, която и въ тази криза дори се опитаха пакъ да засегнатъ. И азъ казвамъ: не по пътя на задкулисието; кажете открито съображението си, кажете разбиранията си и въ името на тѣхъ искайте довѣрие.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Че по-открито кога сме казвали за отношенията си съ Югославия?

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Азъ говоря за външната политика.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Мълчи тукъ! Кога тѣй откровено се е говорило за приятелство съ западната съседка отъ тая маса, за да имате куража да казвате, че не говоримъ искрено?

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Изглежда, че е говорено по-искрено, когато тамъ е седѣлъ Стамболийски, отколкото се говори сега. Това е моето разбиране. Но азъ смѣтамъ, че когато говоря за вътрешната политика, най-неумѣстно е да се поставятъ такива въпроси. Азъ казвамъ, че не бѣхте открити, а бѣхте задкулисни и когато разрешавахте настоящата министерска криза, защото партийни съображения, котерийни и лични съображения диктуваха кризата, а вие искахте да ѝ дадете обществено оправдание. Не можете да ѝ дадете обществено оправдание. И когато така се поставя въпросътъ, държавни съ-

ображения налагатъ по такъвъ начинъ да не се разрешава кризата, държавни съображения налагатъ онова, което ще дойде може би следъ известно време — падането на такава едно правителство, дошло по такъвъ осждителенъ начинъ да разрешава голѣмитѣ въпроси, защото подронватъ основитѣ, събаряте стълбоветѣ и искате довѣрие!

Г. г. народни представители! Правителството за насъ е нетрайно. То нѣма да отиде дълго — азъ съмъ сигуренъ въ това — и нѣма да даде нищо ново, за да може да засили своитѣ позиции. И заради това правителството на Народния блокъ трѣбваше да прави аритметически смѣтки днесъ и да се яви въ Камарата да търси вотъ на довѣрие, дори, ако щете, по пътя на известни раздробления на обществени групировки. Азъ смѣтамъ, че дългъ на единъ общественикъ е да остави задъ себе си нѣщо здраво, организирано, а не по пътя на разложението да се мжчи да печели болшинство или да се мжчи да се закрепи на власт. И азъ смѣтамъ, че тукъ по този въпросъ правителството ще извърши капиталенъ грѣхъ, ако смѣта, че може по този опасенъ и катастрофаленъ пътъ да отиде напредъ. **Г. г. народни представители!** Искане се наистина голѣмо самообладание и спокойствие, иска се голѣмо съзнание за обществения дългъ. И ние се опитваме да изнесемъ една справедлива критика, не отъ полза за насъ; тя е отъ полза само за правителството. Тя може да бѣже споредъ нѣкои прекалена, но азъ смѣтамъ, че когато правителството се оттегли и размисли върху тѣзи въпроси, то ще види колко справедливи и колко намѣсто сѫ били поставени тѣ. И затова правителството е отречено и ако то реши да отиде докрай, за да се държи на властъ, ще бѣже принудено да се държи съ помощта на групировки, които нѣматъ нищо общо съ оная програма и платформа, въ името на които на 21 юний влѣзохте въ тая Камара...

Нѣкой отъ мнозинството: И ти влѣзе.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): ... да се съюзява дори и съ най-голѣмитѣ противници на българския народъ, за да се задържи на всѣка цена на властъ, не за да изпълни своя общественъ дългъ, но за да може да излигне своитѣ лични домогвания по-високо отъ държавнитѣ съображения, отъ интереситѣ на държавата и народа!

А. Буковъ (з): Сигурно за себе си приказвашъ последното.

Нѣкой отъ мнозинството: На 21 юний малолѣтенъ ли бѣше, че не можа да разберешъ тая платформа?

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. инженеръ Василь Коевски.

В. Коевски (нац. л): Г. г. народни представители! Вземамъ думата, за да направя една декларация. Ние оставаме вѣрни на идеята на Народния блокъ и поддържаме неговата цѣлостъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Предъ видъ, обаче, на обстоятелството, че настоящето правителство изхожда отъ една коалиция, която не е отражение на Народния блокъ, ние му отказваме довѣрието си. (Ржкоплѣскания отъ нѣкои националиберали. Оживление)

Х. Статевъ (д. ст. Ц): (Къмъ болшинството) Ха ржкоплѣскайте, де!

А. Буковъ (з): Сега пъкъ вие ще ржкоплѣскаете! Народниятъ блокъ е тукъ.

А. Николаевъ (з): Говори касиерътъ, а не секретарътъ на партията.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Йорданъ Качаковъ.

И. Качаковъ (нац. л): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Трѣбва да се съгласа съ констатациитѣ, че току-що разрешената министерска криза бѣше предизвикана по единъ неоправданъ начинъ. Тя нѣмаше никакъвъ общественъ мотивъ и затова сѫ право и г. председателъ на Народното събрание констатира, че тя бѣше неоправдана. Наредъ съ това, начинътъ по който тя бѣ разрешена, като се дойде до тоя съставъ на кабинета, който иска довѣрие, не бѣше по съгласието и знанието на Националлибералната партия. И затова защото тя се разреши не по она начинъ, който нашитѣ представителъ предлагаше, не мога да не изкажа огорчението на другаритѣ си отъ тоя начинъ на разрешение на министерската криза. Но поради това, че Националлибералната партия оценява голѣмото значение на Народния блокъ като единъ-

ствена политическа комбинация в днешния момент, годна да извади чрез по-решителни реформи страната от тежкото положение, в което е, от една страна, и, от друга страна, поради това, че кабинетът в този му състав, с декларацията, която неговият шеф прочете, обещава да продължи оная реформена дейност, която бѣ обещана и в тронното слово и за която партията дава своето съгласие, парламентарната група на Национал-либералната партия, в своето болшинство, ще гласува доверие на правителството. (Ръкоплъскания от мнозинството)

Председателът: Има думата народният представител г. д-р Константин Станишев.

Д-р К. Станишев (мак): (От трибуната) Г. г. народни представители! За нас, македонската парламентарна група — и друг път това е било декларирано от тази трибуна — нѣма значение от коя политическа или политически партии произхожда дадено правителство. Доста е то да работи за възхода на нашата държава и да има пред вид в своята дейност, особено в външната политика, интересът на цялото български народ. За ради това и днес ние храним уважение и почит към председателството на нашата Камара, което изхожда от болшинството; ние храним лично доверие към всички едно от днешните министри и имаме всичкото основание да вѣрваме в добрите чувства на колегите от мнозинството.

Все пакъ, обаче, при днешното управление и в тоя момент аз се явявам на тази трибуна с голѣма печал и тъга в сърцето. Казано бѣ в тронното слово, пакъ същото се повтори и в нашия отговор на това слово, че редът вече цари в страната. За жалъ, фактите опровергават това наше твърдение. Всѣки ден виждаме, четем в вестниците, че се търкалят по софийските улици глави на най-достойни чала на българския народ. И питаме се: защо? И какви мѣрки вземаме, за да отстраним тази беда, това зло, това петно за цял български народ? Това положение, което вече продължава години под релъ, скоро застави нас, македонската парламентарна група, да прочетем, както си спомняте, един протест-изложение, с което искаме, молим, да се вземат мѣрки, за да се тури един път завинаги край на това печално положение. Не видяхме да се предприеме нѣщо в това направление. Пъкна се полицията една вечер из всички квартали на София да провѣрява лични карти, и който нѣмаше такава, отиваше в участъка. Това бѣше една мѣрка, г. г. народни представители, много не състоятелна, бих казалъ, даже смѣшна, защото бждете дълбоко убедени, че тѣзи, които сѣ сторили намѣрение да вършат престѣпления, по-рано турят личната си карта в джоба и после се явяват на улицата. А нѣкои, дошли по спешна работа от провинцията, търговци, забравили в захласа си да си вземат личните карти, ще пренощуват в участъка. Това сѣ мѣрки, които не само не успояват, но, по-малко вече много пъти се повтарят, даже енервират, звучат като подигравка.

Смѣтам ние, членове на македонската парламентарна група, г. г. народни представители, че нѣма да бждат, за което и да бжде българско правителство, голѣми усилията, за да се тури край, повтарям пакъ, на това печално положение. Ако днешното българско правителство — а така е било, смѣтам, и по-рано — имайки пред вид интересът на държавата, не може да търпи, и е водило борба с така наречената Вътрешна македонска революционна организация и е смѣтало, че тя сѣ своите действия в гръцка Македония, в Македония под сръбска власт, а по-малко даже и в Петричкия окръг, е затруднявала политиката на това правителство, е излагала на опасност самата държава, ние се питаме: защо не се стрѣсва това българско правителство, когато слуша, че такава „Македонска революционна организация“ съществува в столицата на България, в София, когато нейните ръководители не ги виждаме нигде, а само чуваме при следствията, че били дадени от тук, от тамъ, заповѣди да бждат убити — кои? нашите колеги Васил Василевъ, Мърмевъ, Филиповъ, а може би нѣкой ден и други. И кой още? — Председателът на Македонския национален комитетъ, Димитър Михайловъ, всеизвестно на всички, най-голямъ християнинъ в истинското значение на тая дума. Цели се, може би, не знамъ защо и какъ, да се унищожат всички македонски легални и нелегални организации.

Тукъ, при това положение, при тѣзи данни, при тѣзи факти, ние не виждаме ясни указания, че българското правителство иска да издири злото и да му тури край. И за-

ради това не у насъ, народните представители, но у маситъ, у българитъ от македонски произходъ, граждани на тая страна, увѣрявамъ ви най-чистосърдечно, вече се полага въпросът: не е ли туй политика на правителството, не намѣри ли то вече една тремза да бие главитъ на македонцитъ един от други, да се самоизтрѣбватъ, да се самоунищожаватъ? Не е ли това стремежъ и желание да се унищожат не само Вътрешната македонска революционна организация, но и всичките легални организации, и то, съгласно законитъ на тая страна, работятъ, за да изтъкнатъ неносното положение на нашитъ братя отатъкъ нашитъ граници, за да имъ помогнатъ?

Министър-председател Н. Мушановъ: Г. Станишев! Това нечовѣчно дѣло, да се убиватъ българи, не може да бжде дѣло на никое българско правителство.

Д-р К. Станишев (мак): Много ми е приятно, г. министър-председателю. Не се съмнявамъ в Вашето твърдение. Но позволете ми още един път и за последен път да отправя нашия апелъ за по-енергични мѣрки, г. министър-председателю, да отправя същия апелъ и къмъ мнозинството, което ви крепи; заинтересувайте се, погледнете злото, вижте раната, турете прѣстъ върху нея, елате да я лѣкуваме, да я цѣримъ, ние сме готови да ви улеснимъ в всѣко отношение. Азъ смѣтамъ, че и опозицията ще помогне в туй отношение. Но, за Бога, нека да не излагаме на поругание нашия добър народъ. Не може това положение да се търпи. Азъ, който говоря сега тукъ, не зная какъ ще се върна дома, кон сѣ тѣзи господи, които ще ме стрелятъ, затова защото, смѣтамъ, съмъ добър български гражданинъ, не съмъ билъ революционеръ, както и моитъ другари, и тѣзи, които ги избиха, както и онзи, който вчера падна — Симеонъ Евтимовъ. Защо ще ме стрелятъ и убиватъ? Кому е нужно това? Елате да надникнемъ, дайте ржка да туримъ край на това положение. Ако българските правителства не могатъ да търпятъ Вътрешната македонска революционна организация, нека обявятъ война, нека преследватъ. Но защо, за Бога, ще чакате денъ презъ денъ да се търкалятъ глави на легални хора, на добри български граждани? Нима единъ денъ вашитъ съвѣсти нѣма да бждатъ измѣжвани в това отношение? Ще се промѣнятъ времената, ще си спомните за Симеонъ Евтимовъ, защото не се радатъ всѣкога такива хора; защото единъ Димитър Михайловъ бѣше примѣренъ български гражданинъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Това е право. И тамъ е нещастieto, че гинатъ такива честни и добри български граждани само отъ едни острастявания, които позорятъ и България.

Д-р К. Станишев (мак): Имайте, г. министър-председателю, силата да турите край на това положение.

П. Мърмевъ (мак): Тѣ бѣха убити отъ престѣпници. Това сѣ прѣдатели, това е шайка, която служи на западната съседка. Това е Скеичъ, който е постоянно тукъ, за да убива най-добрите македонски дейци и да позори както българското правителство, така и българския народъ, така и българския Парламентъ. Това е истината, г. министър-председателю!

Председателът: (Силно звѣни) Моля, г. Мърмевъ, нѣмате думата! Г. Станишевъ говори отъ името на вашата парламентарна група и отъ Ваше име.

П. Мърмевъ (мак): Когато азъ Ви предупреждавахъ тукъ сѣ четенето на моята декларация. Вие казахте, г. председателю, че ти е дълга. Виждате сега какво става!

Председателът: Нѣмате думата. Г. Станишевъ говори отъ името на групата ви.

П. Мърмевъ (мак): Азъ го допълвамъ. Защото г. Станишевъ говори именно отъ името на групата, а не лично.

Д-р К. Станишев (мак): Г. г. народни представители! Пакъ повтарямъ: много ми бѣ приятно да чия декларацията на българския министър-председателъ, която той току-що направи; обаче пакъ моля, не да се правятъ ношни визити на разнитъ квартали в София и да се дирятъ лични карти, ами, когато се гласи даденъ терористъ, какъвто и да билъ той, отъ гдето и да билъ той, да се въдвори на мѣстожителство, и не следъ два дни да го видимъ пакъ в София, а да знаемъ, че е тамъ. Ко-

гато ще се вземат такива строги и ефикасни мърки, бждете дълбоко убедени, че нѣма да има македонско самоизтрѣбление — както, за голѣма жалѣ, го наричаме още — а на всички че се тури край. Никой отъ насъ — можете да ми повѣрвате въ това нѣщо — не желае това.

Но казахъ: елате да надникнемъ всички заедно, да видимъ болката отъ какво естество е, да туримъ прѣстъ на раната и да я издѣримъ. Не бива вече да продължава това! Не може! Защото, ако вървимъ въ това направление, вървайте ме — ние сме общественици, ние живѣемъ между народа, ние и днесъ имаме случай да почувствуваме и да усѣтимъ — и ако има елементи въ тая държава, които умислено рушатъ нейнитѣ устои, при това, което става въ македонскитѣ срѣди, ние ще създадемъ отъ тѣхъ — отъ тия македонски срѣди — други рушители на държавнитѣ устои, но които вече ще вършатъ това не съ здравъ разумъ, не съ *patii prii*, ами заради туй, че чувствата ще наддѣлѣятъ надъ здравия разумъ, че ще се самозабравятъ, че ще излѣзатъ вънъ отъ кожата си. Не може, г-да! Ако има нѣкои, които си правятъ смѣтка, че като днесъ убиятъ Ивана, утре Драгана, а въ другия денъ Стояна, ще отсѣчатъ главата на македонското движение, тѣ се лѣжатъ ужасно много. Това е една хиляда съ безброй много глави: една отрѣжешъ — десетъ се явяватъ. Не по тоя пѣтъ ще се унищожи това движение — ако желаемъ да го унищожимъ за срамъ на българския народъ! Ако, обаче, ние пазимъ, бдимъ надъ всенароднитѣ български интереси; ако ние градимъ държавата съ огледъ не за утрешния денъ само, ами за столѣтия по-нататѣкъ, нека не търсимъ вече лични карти, а нека търсимъ прѣстѣпниците.

Въ очакване на това положение, ние ще се въздържаме тази вечеръ отъ вотъ, вървайки, както каза г. министър-председателъ, въ добритѣ чувства, въ патриотизма и въ голѣмото родолюбие на всички тукъ присѣстващи г. г. министри, безъ изключение. (Ръкоплѣскания отъ македонцитѣ и отъ нѣкои националиберали)

Х. Трайковъ (раб): Кажете нѣщо за Симеонъ Кавракировъ!

Д. Апостоловъ (д. ст. Ц): Четете в. „Македония“ и ще видите.

П. Мърмевъ (мак): Македонската парламентарна група, въ знакъ на протестъ, напуска заседанието на Парламента и се въздържа да гласува довърше на правителството.

Х. Трайковъ (раб): Отвлечането на Симеонъ Кавракировъ не е случайно ... (Тропане по банкитѣ отъ мнозинството)

Председателъ: (Силно звѣни) Нѣмате думата, г. Трайковъ!

Д. Апостоловъ (д. ст. Ц): (Къмъ Х. Трайковъ) Вие поощрявате убийствата. Вие насъсквате, агентъ-провокатори! Днесъ поне мълчете.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Юртовъ.

Г. Юртовъ (нар. л): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Правителството излѣзе съ декларация. Споредъ парламентарния редъ, тая декларация се разисква, за да може Парламентътъ да се изкаже по нея. Ние не можемъ, освенъ да благодаримъ на г. министър-председателя, загдето той се съгласи да не се поставя декларацията на правителството на дневенъ редъ за утре, а още днесъ да се разгледа.

Настоящиятъ кабинетъ на Народния блокъ е трети. Всички се питатъ: каква държавна нужда наложи тая промѣна? Споредъ едни, промѣната въ кабинета е за чиновници, споредъ други, промѣната е за единъ по-голѣмъ гювечъ — извинете за изказа! Споредъ мене, г-да, срамна е тази криза, която се откри. Срамна е още повече, когато две министерства, стимулитѣ на държавата, отказватъ да ги взематъ разнитѣ партии. Защо отказватъ? Защото нѣма надничари, нѣма службаша, нѣма пари, нѣма нищо,

А. Неновъ (раб): Нѣма гювечъ!

Г. Юртовъ (нар. л): Настоящото правителство дойде на власт, следъ като получи такова довърше, каквото нито едно правителство до днесъ въ България не е получавало. То дойде по две причини: първо, защото Демократическиятъ съговоръ съ своето 8-годишно управление бѣше достатъчно дотегналъ на българския народъ и, второ, за-

щото кризата бѣше започнала вече да бушува; и когато дойдоха изборитѣ, направиха се голѣми декларации, дохода се голѣми обещания на народа и ние видѣхме, че мнозинството отъ гласовѣтѣ се дадоха за Народния блокъ. Тѣ се дадоха заради голѣмитѣ обещания на блоковитѣ агитатори.

За голѣмо съжаление, трѣбва да кажемъ, че година и половина вече се управлява държавата отъ Народния блокъ, но обещанията почти не виждаме да се изпълняватъ. Когато очитѣ на цѣлъ единъ народъ сѣ обвърнати къмъ Парламентъ и правителство, когато едни треперятъ за своята участъ, а други за своя залькъ, трети за своя късъ имотъ, за да го запазятъ, ние виждаме, че се открива една криза не за стопански мѣроприятия, не за облекчения на българския народъ, а една криза, кой кое министерство да закачи.

Нашата парламентарна група е малка. Ние не можемъ да правимъ голѣма оппозиция, но азъ изхождамъ отъ една партия, която въ миналото, па и днесъ е давала подкрепа и на най-върлитѣ си противници, когато тя, споредъ своята преценка, вижда, че правителството върши известни работи, които сѣ отъ полза за народа.

Г. министър-председателъ излѣзе съ една декларация, написана на книга великолепно. Азъ не се съмнявамъ, че тая декларация ще бѣде изгълена, но азъ ще го моля, ще моля и г. г. министритѣ да вършатъ по-малко партизанство въ министерствата, по-малко борба за назначаване Х и У на служба — защото това ви души, това ви унищожава — малко по-голѣмо внимание върху голѣмитѣ нужди на народа, смислени законоположения. Народътъ не иска много и не може да му дадете много, защото отъ нѣмане не може да стане имане, но да се прокаратъ едни смислени законоположения, за да може отъ малко малко да се облекчи. Създадохъ се два закона за облекчение на длъжниците, които единъ другъ се отричатъ; и който е ходилъ между народа, знае, че никой не може да получи облекчение.

А. Буковъ (з): За ориза не можешъ се оплака.

Г. Юртовъ (нар. л): Е, за ориза е дребна работа. (Веселостъ) Достатъчно много се говори и смѣтамъ, че правителството ще вземе актъ отъ думитѣ на всички г. г. оратори и г. министър-председателъ ще вземе по-сериозна работа, за да могатъ да се внесатъ тия стопански законопроекти, за които е речъ въ неговата декларация, за да не стане пакъ така, както бѣше година и половина: да се правятъ изявления, декларации, писане по вестници, и я докарахме дотамъ, че нито този, който има да взема, знае какво ще вземе, нито този, който има да дава, знае колко ще даде, обезвѣрихме народа, длъжниците чакатъ облекчения, не плащатъ, и всѣки чака отъ държавата да му даде. Излѣзте ясно и открито предъ народа и му кажете: това може, това не може — и всѣки тогава да си прави своята смѣтка.

Азъ съвѣршвамъ, г-да, съ следната декларация, изхождамъ отъ една партия, която не е правилна, не прави и нѣма да прави тѣснопартийна политика. Вие ще получите нашата подкрепа въ всичкитѣ си добри начинания за благото на народа. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателъ: Г. г. народни представители! Часътъ е вече 8.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Предлагамъ да се продължи заседанието, докато се свърши съ въпроса.

Председателъ: Моля опѣзи г. г. народни представители, които сѣ съгласни да се продължи заседанието следъ 8 ч. до изчерпване на въпроса, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата народниятъ представителъ г. Христо Чолаковъ.

Х. Чолаковъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Разглеждайки декларацията на правителството, азъ не мога да не изразя своето задоволство отъ обстоятелството, че, въпреки много мъжественитѣ моменти, презъ които премина току-що изживѣната министерска криза, ние можемъ да се похвалимъ съ единъ резултатъ: че народната рожба отъ 21 юний, Народниятъ блокъ, успѣ да бѣде запазенъ. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

И. Куртевъ (нап. л): (Казва нѣщо)

Х. Чолаковъ (з): Г-да! Моята мисль въ случая не е въ това, че Народниятъ блокъ успѣ да бѣде запазенъ, за да може презъ него да се крепи една властъ.

Д. Апостолов (д. ст. Ц): На три крака, виѣсто на четири.

Х. Чолаковъ (з): Моята мисълъ е, че Народниятъ блокъ се запази, защото той още не е изпълнилъ историческата мисия, която стѣбитията и която дейността на господата — тия, които ме пресичатъ — му сложиха на гърба.

А. Николаевъ (з): Bravo!

Х. Чолаковъ (з): Днесъ, г. г. народни представители, ние не можемъ да отменимъ безъ внимание единъ много сериозенъ фактъ въ нашия общественъ животъ: днесъ ние не можемъ безъ внимание и безъ безпокойство да не констатираме засилването, изострянето, оформяването на два крайно отрицати се и враждуващи помежду си полюса. И ако въ тая страна нѣма една организирана сила, и ако въ тая страна нѣма една власт, която да чувствува опоритѣ си нѣкъде дълбоко, страната ще бѣде изправена предъ много нещастия въ моментитѣ, когато тия озвѣрили се единъ срещу другъ антипода ще се нахвърлятъ. И азъ съзирамъ историческата мисия на днешната власт и на Народния блокъ въ това, че той е една спирачка, една юзда върху всѣки единъ, който ще иска да тласне България по крайноститѣ, защото тая страна е много малка, за да може да служи за експериментъ на каквито и да бѣдатъ идеологии, били тѣ на крайна дѣшина, или на нѣкаква си оформяваща се сега крайна дѣшина. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Азъ чухъ критики за дейността на правителството на Народния блокъ. Нѣщо сериозно нѣмаше; всички критики бѣха съ единъ лѣйтмотивъ, единъ лѣйтмотивъ се провираше навсѣкжде: „Нищо, казватъ, не направиша“.

А. Неновъ (раб): Фактъ!

Х. Чолаковъ (з): Обстоятелството, че ...

А. Неновъ (раб): Изтрепахте сума свѣтъ.

Х. Чолаковъ (з): Г. г. народни представители. И тази вечеръ господата отъ опозицията не бѣха нито оригинални, нито духовити: това, което тѣ казаха, бѣ казано една на десетия день, следъ като поехме властѣта: тѣ и тогава писаха въ своитѣ вестници: „Народниятъ блокъ вече управлява и нищо не е направилъ“.

Какъ нищо не е направилъ? Вие, преди всичко — имамъ кудажъ да заявя — имате стабилизирана една българска общественост, която е достатъчно твърда, за да не се подпада на никакви провокации. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Иисовъ (раб): Ще те разбератъ ли селянитѣ?

Х. Чолаковъ (з): Селянитѣ много хубаво ме разбиратъ.

А. Неновъ (раб): Стабилизирана общественост! А я вижте джоба на селянина стабилизирани ли е?

Х. Чолаковъ (з): Дейността на правителството на Народния блокъ е дала своитѣ резултати. Ако известни въпроси не сѣ получили своето окончателно разрешение, никой, ообще, не може да откаже искреното желание и на правителството, и на народното представителство, въ мнозинството си да бѣде полезно на своя народъ. Никое действие, най-малко на правителството или на Народния блокъ, не е било лишено и нѣма да бѣде лишено отъ искреното желание да бѣдемъ полезни на народа си. Но, г-да, тия разрушения, които въ продължение на толкова години се вършиха въ всички области на нашия обществено-политически, стопански и финансовъ животъ, сѣ много голѣми, за да могатъ тѣ по магически начинъ да бѣдатъ поправени.

Единъ последенъ въпросъ, г-да! Особено духовити искаха да бѣдатъ господата отъ опозицията, когато навиха на прѣста си обстоятелството, че две мѣста въ кабинетъ не били заети. Г-да! Това не е прѣвъ случай въ парламентаризма. Азъ съмъ въ различие отъ г. Смиловъ, който казваше, че въ цѣлия свѣтъ, една ли не въ цѣлата вселена, нѣмало такава процедура. Има много случаи, когато кабинети сѣ се явявали съ непълнени мѣста, и въ случаи ние не можемъ да търсимъ нищо друго, освенъ една практическа политика, която разчита на добри резултати. Едно правителство, когато се съставя, за това не е писана теория; едно правителство, когато се съставя, това не сѣ нѣкакви професорски действия въ аудиториитѣ или

въ лабораториитѣ. Актътъ да съставишъ едно правителство е раг екселенс актъ на една практическа дейностъ и тази практическа дейностъ се е смѣняло, че въ настоящия моментъ не може да достигне своитѣ крайни цели. Ще стане утре или другиденъ. Нищо срамотно, нищо странно нѣма въ тая работа. Г. Пастуховъ ни говорѣше тукъ за дробчета, когато азъ знаехъ, че мнозина за едно кебапче биха отишли много по-далечъ.

Нѣкой отъ мнозинството: И г. Пастуховъ за едно дробче ще направи същото.

С. Даскаловъ (з): Чункимъ г. Смиловъ ще откаже едно кебапче!

Х. Чолаковъ (з): Имайки убеждението ...

Г. Говедаровъ (д. ст): Г. Чолаковъ! Нито е духовито, нито е оригинално това. По-интересно е да ни кажете какъ въ нѣколко дни г. Гичевъ стана компетентенъ по въпроситѣ за народната просвѣта!

Х. Чолаковъ (з): На това ще Ви отговори г. Гичевъ съ дейността си, г. Говедаровъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Г. г. народни представители! Имайки убеждението, какво днешното правителство е изпълнено съ доброто намѣрение, преди всичко, да отговори на ангажментитѣ, които ние всички поехме на 21 юний, имайки въ себе си дълбокото убеждение, че на тѣзи мѣста (Сочи министерската маса) сѣ седнали хора напълно годни да се справятъ съ голѣмитѣ нужди на момента — азъ си позволявамъ да предложа на Народното събрание следния дневенъ редъ: „Народното събрание, следъ като изслуша декларацията на правителството и станалитѣ по нея разисквания, изказва довѣрие на правителството и минава на дневенъ редъ“. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателъ: Понеже списъкътъ на ораторитѣ е изчерпанъ, давамъ думата на г. министъръ-председателя.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ имамъ честта да прочета предъ васъ указитѣ, съ които държавната глава ми повѣри мисията да съставя новия кабинетъ, и азъ излизамъ предъ народното представителство съ съставения, въ днешния съставъ, кабинетъ.

По парламентарния редъ, следъ като имамъ довѣрието на държавния глава, азъ бѣхъ длъженъ да се явя предъ Парламента и да искамъ довѣрието на народното представителство.

Какви бѣха длъжноститѣ ни днесъ, въ този моментъ, когато вие виждате, че днешниятъ кабинетъ се възглавява, както вчерашния, отъ мене, и всички тукъ мои другари, съ изключение само на двама, сѣ сжидитѣ министри? Да правя една нова декларация, която може да обгърне политиката на единъ новъ кабинетъ — това не бѣше нужно, и съмъ убеденъ, че всички ония г. г. народни представители, които обективно разсжждаватъ върху работитѣ, ще приематъ, че такава длъжностъ на мене не тежеше. Заради туй въ декларацията, която четохъ, азъ напомнямъ едно важно обстоятелство — че кабинетътъ, който е съставенъ, излиза изъ срѣдитѣ на Народния блокъ и че той продължава дейността, която вече той блокъ е начерталъ въ манифеста, издаденъ по изборитѣ на 21 юний, както на кабинета, съставенъ отъ г. Малинова на 29 юний 1931 г., тъй и на оня кабинетъ, който азъ имамъ честта по-после да председателствувамъ. И по тронната речъ станаха преди единъ месецъ дебати, въ които бѣха засегнати всичкитѣ въпроси, дебати обширни, за които ни обвинява тукъ уважаемиятъ г. Смиловъ, че продължили повече отъ две седмици, кждето се изслуша мнението на представителитѣ на всички парламентарни групи, кждето най-после народното представителство гласува единъ дневенъ редъ, или по-право възпрѣе единъ отговоръ на тронната речъ. Позволете ми, г. г. народни представители, да смѣтамъ, че азъ не трѣбваше да излѣза сега съ друга голѣма декларация и отново да ви говоря за политиката, която кабинетътъ ще води. Напомнямъ само и констатирамъ, че политиката ще бѣде тая, която бившиятъ кабинетъ водѣ, като казвамъ въ сегашната си декларация само за онова, което е належало и предъ прага на което сме — въпросътъ за амнистията и за прокарване нѣкои бързи стопански и финансови законопроекти, които сѣ готѣви. За амнистията въ тронната речъ не бѣше споменато.

Г. г. народни представители! Трѣбва да отговоря най-напредъ на една формална бележка, която ми се направи

отъ уважаемия г. Найденов — че сме били постъпили много непарламентарно, когато сме съобщили с едно обявление, че народното представителство нѣма да се свика; докато не се състави новият кабинет.

Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че г. Найденов грѣши. Когато правителството стане отъ тукъ и си отиде, Парламентътъ не може да заседава.

Д-ръ Х. Георгиев (нац. л. о): А, не.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Моля, моля. Не може Парламентътъ да заседава безъ министритѣ. Ние сме имали такива случаи и ще послушате малко, г. Георгиев. Ще си спомнятъ по-старитѣ единѣ прецеденти въ миналото, когато министритѣ напуснаха Народното събрание; тогава г. Найчо Цановъ излѣзе на трибуната и поддържаше тезата, че Парламентътъ трѣбва да заседава безъ министритѣ. Никога това не може да бжде.

Д-ръ Х. Георгиев (нац. л. о): По това не се спори.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ако правителството дойдѣ тукъ да ви каже „Сбогомъ“, не можете да гласувате да остане или да си отиде то. Това е една формалност, която не знамъ по какви съображения и отъ каква голѣма грижа за пазене парламентарния редъ трѣбваше да се изтъкне въ упрѣкъ на днешното правителство.

Минавамъ до-нататѣкъ, г. г. народни представители.

Азъ сега за себе си трѣбва да слобя нѣколко въпроса, които се повдигнаха отъ изреждашитѣ се на трибуната народни представители и да имъ отговоря така изненадано. Ще се помъжа, безъ да споменавамъ имената на ораторитѣ, да отговоря на въпроситѣ имъ.

Каза се: вие, Народниятъ блокъ, нищо не направихте; вие не можахте да отговорите на надеждитѣ на българския народъ. — Г. г. народни представители! Азъ нѣма да ви изброявамъ всичко онова, което е извършено, защото, ми се чини, всичко е прѣсно въ паметта ви. Преди десетина дена азъ тукъ — може би, съ порицание отъ много хора — трѣбваше да говоря 5 часа, за да разяснявамъ политиката на кабинета, който и днесъ председателствувамъ. Ще ме освободите, следователно, отъ тая длъжностъ да ви я излагамъ отново, защото ще унижа и вашитѣ способности, и вашето достоинство. Нима вие не сте въ състояние да пречените и сега оная дейностъ, която вие одобрихте съ вашия вотъ преди десетина дена? Но, г-да, вие сте сериозни хора. Нима има нѣкой отъ васъ да не схваща трудноститѣ, въ които живѣе днешниятъ кабинетъ? Нима има нѣкой честенъ българинъ между васъ, който да не знае трудноститѣ, които не ние създадохме, но които ни се наложиха въ връзка съ минали и предстоящи все повече и повече усложняващи се обстоятелства, не само национални, а и международни? И, следователно, ако преценявате сериозно дейността на правителството, ще трѣбва да държите смѣтка за това. Азъ ви посочихъ и въ речта си по отговора на тронното слово предпоставкитѣ, които трѣбва да имате предвидъ, когато ще сждите нашата дейностъ.

Г-да! Азъ смѣтамъ, че всѣки честенъ българинъ, всѣки честенъ човѣкъ трѣбва да държи смѣтка за всичкитѣ тия обстоятелства, при които тоя кабинетъ е съставенъ и при които трѣбва да работи. Азъ знамъ, че мъчно може да се отговори на всичкитѣ искания на единъ народъ, който бедствува, който е въ тежко положение. Азъ зная винаги, че оная, който долу чувствува самъ неволитѣ, е склоненъ да негодува и да си създава по-лесно илюзии, че всичко може наведнѣжъ да се извърши. Но онѣзи, които тукъ сѣдятъ и които знаятъ въ какво тежко положение живѣе днесъ и държавата, и цѣлото народно стопанство, тѣ ще трѣбва да преченятъ тия данни, за да могатъ да бждатъ снизходителни къмъ насъ, които преценяваме все-странно положението.

Въпрѣки тия тежки условия, при които живѣемъ, ние въ разстояние на година и половина направихме сериозни реформи, които засегнаха културния и стопанския животъ на нашия народъ. Азъ не знамъ какъ може тукъ лекомислено и лекомислено да се хвърля една фраза надъ нашата дейностъ презъ година и половина, която дейностъ засѣгна сериозни въпроси отъ стопанско и финансово естество у насъ. И азъ не знамъ какъ може да се намѣри човѣкъ тукъ, който може да умаловажи всички тия реформи, които се направиха за производнителното население въ насъ и специално въ селското стопанство, което, смѣтамъ, е основата на нашето богатство, изворътъ на българското богатство.

А. Ненов (раб): Резултатитѣ, г. министре?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ васъ никога нѣма да ви задоволя съ никакви резултати, затуй, моля ви се, недейте ме безпокоитъ.

Г. г. народни представители! Нима само тая е нашата дейностъ? Каква дейностъ предстоеше на българското правителство, следъ като ние поехме управлението? Казватъ ни: нѣмате уравновесенъ бюджетъ! И чухъ това отъ устата на сериозни хора, които представляватъ тукъ сериозни групи.

Балансиранъ бюджетъ, г. г. народни представители, има въ всички държави само при благосъстояние, при добро стопанско положение на всѣки народъ, не когато е въ разруха, въ каквото е нашето. При едно лошо наше стопанско положение ние намаляхмѣ нашия бюджетъ още въ първата година на нашето управление съ 700 милиона лева, а се стремимъ презъ втората година да го намалимъ още, и то не съ огледъ действителнитѣ стопански и културни интереси на нашия народъ, а напротивъ, мимо тия интереси сме длъжни да рѣжемъ, защото податнитѣ сили на нашия народъ не сѣ въ състояние да задоволятъ държавнитѣ нужди — следователно, не да направимъ напредѣкъ, а да регресираме, защото положението е такова, че не можемъ да задоволимъ много отъ културнитѣ нужди на нашия народъ съ днешнитѣ ресурси, съ днешнитѣ приходни източници. Четете напоследѣкъ, г-да, че една Франция има 5 милиарда франка дефицитъ, че една Америка има само за 4 месеца 710 милиона долара дефицитъ. Всички държави днесъ се гнѣнатъ подъ финансови тежести и подъ дефицитни бюджети. Всички държави днесъ страдатъ отъ намаленъ износъ и вносъ, въобщо отъ намаленъ търговски обмѣнъ. И всички държавни финанси се огъватъ отъ слаби постѣпления отъ данѣни. И то не бедни държави, като малка България, която нѣма акумулирани богатства отъ миналото, които богатства могатъ да се засегаатъ при бедствия, но богати държави, като Америка като Франция и Англия, съ богатства, акумулирани отъ вѣкове. И тамъ намалява всичко.

Г-да! Вие сте сериозни хора. Като хвърлите погледъ навредъ извънъ насъ, виждате, че тия явления не сѣ резултатъ на воля и разумъ, а се явяватъ по силата на обстоятелствата, на сили и на събития, често независещи отъ волята на хората. Положението въ тия държави е такова, а вие искате отъ насъ да сме чародеи въ малка, въ слаба България — съ тия наши сили да можемъ магически, чаведнѣжъ, да създадемъ единъ уравновесенъ бюджетъ. Ние не сме способни да направимъ невъзможното, г-да. Азъ не знамъ кои сѣ тия великани въ България, които биха дошли да осъществятъ невъзможното. Днесъ отъ насъ можете да искате само едно: при обстоятелствата, при които живѣемъ, да можемъ да направимъ онова, което е съобразно съ нашитѣ сили, съ нашия стопански битъ. Това може да искате отъ насъ. Но тогава, г-да, азъ не искамъ тукъ да се приказватъ приказки на широко. Азъ искамъ всичкитѣ тия държавни мъже, които почитамъ, не да приказватъ общи фрази, а да кажатъ въ коя областъ какви нѣща можемъ да реформираме. Азъ бихъ желалъ да чуя това, но, за нещастие, не го чухъ.

Х. Родевъ (нац. л): Ако г. Ляпчевъ знаеше, той щѣше да го направи.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Има единъ въпросъ, върху който трѣбва да се позамислите. Ние сме въ една зависимость отъ чуждия финансовъ свѣтъ по сключенитѣ договори. Ние се стремѣхме последователно да вървимъ въ сигурния пътъ на българската държава, да можемъ постепенно, постепенно да я отвързваме отъ нѣкои връзки, съ които тя е обвързана. И чакаме благоприятенъ моментъ, когато ще може да се постави на разрешение голѣмиятъ въпросъ да могатъ на тая държава да се намалятъ задълженията, защото тя не е въ състояние да ги покрѣща. Какъ почтени държавници тукъ могатъ да кажатъ, че туй правителство не правѣло нищо, когато отъ 92 милиона лева задължения, които месечно трѣбваше да плаща въ чужбина, днесъ българската държава плаща само 27 милиона лева месечно?

Г. г. народни представители! Недейте умаловажава работитѣ. Днесъ сме пакъ въ една борба, за да можемъ да извоюваме още десетки милиона лева намаление отъ чужденцитѣ, за да бждемъ освободени отъ едни задължения, които ни тежаха днесъ.

Никой не го вижда това. Никой не вижда оная борба, която постоянно се води не съ авантюри, напротивъ, почтено, съ аргументи, за да доказваме на свѣта, че сме въ бедствено положение и че тая малка и слаба страна не може да издържа.

За мнозина всичко това се свежда към въпроса, че нѣкой се борил за дробчетата. А уважаемият г. Ляпчев каза, че сме се карали за копитата на старата кобила. Г. г. народни представители! Има по-големи въпроси от тѣзи за дробчетата и пегалата. Тѣзи фигури сѫ по-малко много сполучливи. Азъ съмъ голѣмъ тѣхенъ приятелъ, когато действително тѣ могатъ да обгърнатъ една идея, една истина. Но виждамъ, че ако се повърна на тая тема, действително ще има да си кажемъ горчиви думи. Азъ днесъ не искамъ да произнасямъ такива горчиви думи, защото, по силата на факта, че съмъ председателъ на Министерския съветъ, азъ, заедно съ моитѣ другари, отговарямъ предъ Парламента, който смѣтамъ, че е представителъ на българския народъ. Азъ искамъ и той да поеме отговорности, както и ние поемаме своитѣ въ днешнитѣ тежки времена. За мене това е важниятъ, това е сериозниятъ въпросъ надъ всички други въпроси.

Само тѣй ако полагаме въпроситѣ, ще можемъ да разбираме и отдѣляме сериозното отъ шеговитото, да не кажа, отъ глупавото.

Г. г. народни представители! Малко сме били направили. Азъ съмъ билъ доста години въ Парламента. Може би нашата сѣдба е била такава, че трѣбваше да се иска отъ насъ въ година и половина да наредимъ тая страна, да се отърсимъ отъ политическия ѝ недѣжъ, да възстановимъ изведнѣжъ разрушеното стопанство на българския народъ и разстроения финансы на българската държава. Г-да! Не съмъ билъ никога такъвъ чародей и не зная да има нѣкой човѣкъ, свръхчовѣкъ, който би могълъ да даде това на българския народъ и на българската държава. Но не можете да откажете, че ние сме живѣли въ постоянни трудности, че сме се стремили постоянно да бждемъ отзивчиви къмъ неволитѣ на народа и да ги задоволяваме, че никога не ни е напускала идеята да работимъ за подобрието на стопанския животъ и на държавнитѣ финансы и за въдворяването на миръ и помирение всрѣдъ този народъ. Г-да! Отърсете се отъ страститѣ си, отъ превземкитѣ си и призайте, че този кабинетъ въ това отношение е работилъ и работи. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

Оставямъ този въпросъ, безъ повече да се впускамъ по него.

Подозренията за недаването на амнистията ще ги оставя и тѣхъ настрана. Ето, изглежда, че уважаемиятъ д-ръ Димитровъ само съблазнителността на амнистията може да го задоволи. Извѣнъ този въпросъ всѣщото е черно за него, и не вѣрва въ нищо. Не вѣрва даже въ себе си, защото въ началото бѣше членъ на група отъ Народния блокъ, не вѣрва въ себе си, защото се е опровергналъ още въ началото.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Азъ вѣрвамъ въ себе си, г. министъръ-председателю.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Онова, което ние сме обещали, ще го направимъ. И азъ отблѣскамъ, да не кажа по-голема дума, съ негодувание оная клока, която се хвърли тукъ, че, за да можемъ да спечелимъ единението на нѣкаква група, билъ отлаганъ въпросътъ за амнистията. Азъ отхвърлямъ туй, да не кажа съ възмущение, но съ най-големо негодуване.

Н. Стамболиевъ (з): Въпросътъ за амнистията отдавна се третира.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Но, г-да, има друга една тема, която се поде отъ нѣколко оратори. Вашата коалиция, казватъ, или, по-право, вашиятъ блокъ, който създадохте, има органически недѣжъ. И г. докторътъ, като медикъ, знае, че органическиятъ недѣжъ въобще е единъ недѣжъ, който мѣчно се лѣкува. Г-да! На васъ, които много обичате да говорите за биология и за нейнитѣ закони, ще кажа, че вие трѣбва да ги оставите настрана и да говорите за законитѣ на обществото, защото ние не сме нѣми и глухи килийки на единъ организъмъ, а сме съзнателни и разумни същества на едно общество. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

Когато човѣкъ управлява партия и се занимава съ обществени и политически въпроси, често пѣти биологията, която вие проповѣдвате, ще ви изведе на кривъ пѣтъ.

Ето защо, когато се освободимъ да бждемъ доктори и не говоримъ тукъ за физиология, анатомия и биология, а говоримъ за парламентъ и за общество, ще дойдемъ, г. г. народни представители, до съвършено други заключения, и мене ми се чини, че голѣма частъ отъ васъ, искрени хора, ще сте съгласни съ мене.

Казватъ: „Каква криза направихте вие?“ Една политическа криза, г. г. народни представители. Азъ съжалявамъ много, че уважаемиятъ г. Смиловъ отиде въ тая

абсолютност, да говори, че не само у насъ, но никѣде въ свѣта не се знае политически кризи да сѫ били предизвиквани само по въпроси за смѣняване на портфейли.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Азъ казахъ: по въпроса за смѣняване на портфейли за партизански интереси. Недейте изопачава думитѣ ми.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Ако се отложиха дебатитѣ за утре, азъ бихъ могълъ да ви представя отъ българската история толкова случаи на политически кризи за промѣни на портфейли, за да ви увѣря, че това не е биологически недѣжъ, а, напротивъ, бихъ казалъ, това е единъ човѣшки, българско-партиенъ недѣжъ, който е съществувалъ отъ толкова дълго време — да не ви споменавамъ факти, защото не ща да се ровя въ миналото.

И защо ви е чудно това, г. г. народни представители? Нима вие не живѣте въ политическия животъ въ България? Нима вие, г-да, които ви наследихме, или тия отъ по-далечното минало, нѣмахте недоразумения въ вашитѣ срѣди, и то при една партия? Защо се чудите тогава, че ние можемъ да имаме такива недоразумения въ единъ блокъ отъ 4 партии? Нима никой въ тая страна не разбира, че коалиционното управление е по-тежка и по-трудна работа и че усилията, които употребяватъ четирѣ партии, за да живѣятъ наедно, забравяйки миналото и борбитѣ си, при днешнитѣ условия, сѫ насочени да се спогаждатъ, предъ видъ голѣмитѣ обществени и народни интереси? Това нѣма цена, г-да, за днешното време! Нима всички вие, г-да, които знаете тия недѣжи на всички партии, не трѣбва да оцените нашитѣ усилия, че, въпрѣки тия недѣжи на нашитѣ партии и политически недоразумения, ние се стремимъ да творимъ, да работимъ, и постоянно употребяваме усилия да бждемъ единни, като една обществена и политическа сила, необходимо нужна за днешния день? (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

Г. г. народни представители! Вие, като политически дейци, не съзираете ли тия усилия на всички насъ, които сме се събрали тукъ? Имало недоразумения! Има ги, г-да! И нашата задача е собствено да си направимъ по-малки недоразуменията, да ги уреждаме помежду си. Нима първи пѣтъ България е видѣла недоразумения въ блокови партии? Тя ги вижда всѣки день въ отдѣлитѣ партии. Какво чудно има въ това? Желателно е, г. г. народни представители, да говоримъ откровенно. Ние, които сме въ партиитѣ — както ги знаемъ какви сѫ — сме съ такива нрави, съ такива разбирания и затова вие трѣбва да прецените усилията ни да се отърсимъ малко отъ този недѣжъ, да окастримъ всичко, и лично, и партийно, за да можемъ да задържимъ онова, което е целта, онова, което е силата, онова, което е, може би, надеждата за днешния день.

Ето, г. г. народни представители, защо въ тѣзи тежки дни и за стопанство, и за държавни финансы, и за реда и мира въ тази страна ние употребихме всичкитѣ си усилия, за да можемъ да изгладимъ недоразуменията. Това го правимъ, г-да, не за сѣдбата на онѣзи, които сѫ на това мѣсто (Сочи министерската маса) — увѣрявамъ ви най-честно, защото много маловажна е сѣдбата на онѣзи, за които тукъ ще гласувате — а го правимъ, защото въ днешния моментъ ще решавате съдбинитѣ на българско правителство, на правителство, което въ днешнитѣ дни трѣбва да държи сериозно браздитѣ на управлението и действително да дири цѣръ за всички болки и напасти, които сѫ нападнали нашата страна. Тоя въпросъ полагамъ азъ на Парламента; азъ не полагамъ въпроса за сѣдбата на министъръ-председателя или на неговитѣ другари, които сѫ тукъ. И азъ съмъ убеденъ, че всички честни хора, проникнати отъ това съзнание, ще разбератъ, че трѣбва да се правятъ жертви, ще разбератъ, че трѣбва да се работи за друго, за оня, който невидимо стои задъ насъ — за народа, за държавата, които сѫ въ тежко положение и на които такива кризи въ тѣзи времена се отразяватъ гибелно и най-гибелно.

Г. г. народни представители! Повдига се и другъ въпросъ — относително дветѣ министерства, които сѫ оставени свободни, на просвѣтата и правосѣдието, относително упрѣка, който обществото прави, че действително унизило е за българската общественостъ, че като чели нѣмало човѣкъ, който да ги заеме. Не туй е въпросътъ, г-да. Безспорно, той не се състои въ това, че нѣмаме хора, които сѫ годни за тия постове, а и най-малко ще трѣбва да си играемъ съ формулата за педагогия. Уважаемиятъ г. Димитровъ намѣри, че трѣбва да сѫ педагози миним

стритъ на всички министерства, защото педагогията е нужна за всички министерства. Това е, както виждате, друга крайност. Нито пък, г-да, бихъ сподѣлилъ мнението на уважаемия г. Найденовъ, който каза, че въ нашия срѣди нѣмало компетентни хора за тѣзи постове. Г-да! Когато ме повикаха отъ Русе да стана министъръ на просвѣтата, никой не ме смѣташе, че съмъ компетентенъ за народната просвѣта, нито уважаемият г. Найденовъ, мой колега, адвокатъ, когато ставаше министъръ на просвѣтата, го смѣтаха, че по компетенция е за това министерство. (Смѣхъ и ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Н. Стамболиевъ (з): Както и г. Смиловъ, който е юристъ, стана за три седмици министъръ на търговията.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Искамъ да кажа, г-да, че съ въпроса за компетенцията много се спекулира. Недейте смѣта, че учителътъ може да бѣде най-добриятъ министъръ на просвѣтата — не оскърбявамъ никого. Има много добри наши общественици, не учители, които сж оставили най-добри спомени и сж свързали името си съ най-сериознитѣ реформи по просвѣтното дѣло. Сжщото е и съ другитѣ министерства — не само специалиститѣ могатъ да управляватъ най-добре. За компетенцията, г-да, си има органи, които сж темелитѣ въ министерствата. Компетентността на политика и държавника е да бѣде единъ способенъ, даровитъ човѣкъ, да е проявилъ обществена и политическа дейностъ, да бѣде оцененъ като способенъ въ срѣдитѣ, въ които стои, и въ обществото, да има политически и обща култура, за да може да разрешава политическитѣ и общественитѣ въпроси. Специалиститѣ повечето сж ограничени въ специалността си; специалистътъ е най-силенъ по своята специалностъ. Държавникътъ трѣбва да бѣде специалистъ въ държавнитѣ въпроси. Нѣма защо днесъ да си играемъ съ думи за компетентностъ и некомпетентностъ. И ако ли действително г. Найденовъ искаше да ни упрекне, че нѣмаме специалисти, азъ му казвамъ, че се намиратъ и такива въ нашитѣ срѣди. Но да оставимъ тоя въпросъ, да не влизаме повече въ такива дребни разисквания.

Поради това, че се породиха недоразумения въ блока за кабинета, който трѣбваше да състави, дветѣ министерства, които бѣха опредѣлени за моитѣ другари националлиберали, не се попълниха. Нима има нѣщо странно или нѣщо скрито въ това, което цѣлъ свѣтъ знае? Нима, г. Смиловъ, и Вие не виждате, че това е действително единъ политически актъ, чрезъ който недоразуменията, които се създадоха, азъ искамъ да ги оправя, за да докажа на цѣлъ свѣтъ, че съмъ най-голямъ поклонникъ на единството на блока (Ржкоплѣскания отъ мнозинството), за да докажемъ всички, че желаемъ разбирателство — никой отъ ония, които бѣха довчера наши другари, не може да се оплаче отъ насъ, ние сме вървѣли съ тѣхъ колегиално — че тѣзи временни недоразумения, иначе плодъ на нашитѣ нерви и партийни обичаи, ние ще можемъ да ги изживѣмъ помежду си, за да не компрометираме голѣмото, народното, бихъ казалъ, дѣло на единение на Народния блокъ? Какво осждително въ тази дейностъ на министъръ-председателя? Нима има сериозни хора отъ васъ, които могатъ да се радватъ въ днешния день, че създаденото политическо дѣло, което има още тепърва да живѣе и да работи, се разслабва, хаби? Може би нѣкоя партия отъ опозицията биха имали интересъ въ това, но азъ все смѣтамъ, че и тамъ хората сж патриоти, родолюбци, които преценяватъ днешнитѣ мжчнотии на държава и на народъ, за да не могатъ да надвиятъ въ тѣхъ партизанскитѣ страсти предъ голѣмитѣ интереси на държава и на народъ. Азъ съмъ наклоненъ да вървамъ това, защото ние българитѣ често сме доказвали, че въ тежки дни можемъ да кастримъ отъ партийното и личното и да се обединяваме предъ опасноститѣ, които ни застрашаватъ, а азъ смѣтамъ, г. г. народни представители, че ние се намираме въ такива моменти, за да не можемъ да си правимъ днесъ игри.

Така че, г. г. народни представители, въпросътъ за дветѣ министерски мѣста, които сж оставени свободни, е въпросъ ясенъ.

Каквъ другъ упрекъ ни правятъ? Не върватъ въ нашата бѣдеща дейностъ, защото досега въ месецъ и половина не сме извършили голѣма дейностъ.

Г. г. народни представители! Три законопроекта ние имаме вече внесени за разглеждане въ Народното събрание, и други три сж подготвени и скоро ще се внесатъ. Недейте ни дава срокъ, недейте иска отъ насъ въ 15—20 дни да завършимъ цѣлата наша дейностъ. Предстои гласу-

ването на два законопроекта отъ стопанско естество, които, чини ми се, иматъ значение. Ние имаме два сериозни законопроекта по данъчнитѣ реформи — много сериозни. Азъ съмъ убеденъ, че уважаемитѣ господа отъ опозицията ги преценяватъ и знаятъ каква стойностъ иматъ тѣ, особено при днешното положение на държавата, когато не можемъ да увеличаваме данъцитѣ, когато не можемъ да правимъ заеми, когато не можемъ да правимъ голѣми съкращения. Само съ промѣната въ данъчната система, въ начина на облагането, внесане по-голема справедливостъ въ него и съ по-сериозното събиране на данъцитѣ, чисто несъбиране възмущава нѣкои, ние ще искаме да цѣримъ едно зло. Законопроектътъ за облекчение на общинитѣ е единъ законопроектъ, който и отъ най-затѣтеното село на България до Столичната община се чака съ нетърпение, защото всички общини въ България сж фалирали. Идатъ всички тия законопроекти. И мене ми се чини, г. г. народни представители, че тѣ сж много голѣми по съдържание и по стойността, която тѣ иматъ. (Оживление всрѣдъ лѣвицата) Много сж голѣми. И мене ми е много скръбно, когато особено отъ тая срѣда (Сочи говориститѣ) г. Липчевъ излиза да ни казва, че отъ 6 месеца ние само сме се карали за партизански служби, за министерски мѣста и нищо не сме вършили. А тѣзи държавници, които управляваха при трудноститѣ, при които управляваме ние днесъ, трудността, известия на уважаемитѣ господа отъ опозицията, тѣ трѣбва да разбератъ, че критиката, която правятъ, е една критика, която не е на сериозна основа.

Г. г. народни представители! Тия сж обвиненията, които ни се отправиха. Да се не връщамъ на другитѣ. Въ една своя дълга речъ азъ съмъ изчерпилъ реформитѣ, които сме направили, както и ония, които тепърва ще има да вършимъ.

Дѣлото ни, г-да, е трудно, много трудно. Азъ съмъ убеденъ, че който и да дойде на това мѣсто (Сочи министерската маса), на нашето мѣсто, ще разбере, че то е трудно. Ако ли, по едно чудо, ние бихме били замѣстени отъ ония господа, които днесъ ни критикуваха, азъ съмъ убеденъ, че още на сутринята тѣ ще намѣрятъ, че ние сме били искрени хора, които сме преценявали положението такова, каквото е то. Ако ли има хора, като нѣкои отъ ораторитѣ, които смѣтатъ, че като промѣнимъ възникната политика, изведнѣжъ ще зацари благоденствие по цѣлия свѣтъ, защото всичкитѣ гжделъ било ние да се оближимъ, не зная по каквъ начинъ, съ нашата югозападна съседка, г. г. народни представители, тогава проблемътъ е много лесно решенъ. И да ви кажа: ако ли азъ бихъ билъ увѣренъ въ това чудо, което може да се направи, азъ бихъ дошелъ, г. докторе, колѣнопреклонно да Ви се моля да дойдете да спасите нашата страна отъ тия напасти, които сж я нападнали. (Оживление) Но мене ми се чини, че Вие за организма на едно същество при треска се тревожите, че може да има усложнения, а Ви виждаме въ общественитѣ и политическитѣ въпроси, че май не мѣрите съ таквъ аршинъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Вие не мислите точно така.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Тукъ не е въпросътъ днесъ за шегѣ или за това, че може нѣкой да е въ състояние да каже нѣкоя по-пикантна или по-шеговита дума.

Отъ мнозинството: Или глупава!

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Въпроситѣ днесъ сж поставени сериозно. И азъ уважавамъ Парламента, предъ който ние днесъ сме си поставили съдбата, като му спомнямъ тежеститѣ, които и той самичекъ чувства и когато му искамъ довѣрие. Моята длжностъ собствено бѣше само тая и вие ще ме извините, че не отъ слабостъ или отъ неумение азъ не мога сега да разчепквамъ всички въпроси, които днесъ се разчепкаха. Азъ бихъ унижилъ и васъ, съ които, както казахъ отначало, имаме разисквания преди единъ месецъ, бихме унижили себе си да повтарямъ вече банални истини.

Г. г. народни представители! Азъ моля всички приятели на блока, въ срѣдитѣ на които се родиха несъгласия и недоразумения, да ги изцѣримъ помежду си. Ние сме въ състояние да сторимъ това. Ще го сторимъ предъ голѣмитѣ интереси на народъ и на държава. И мене ми се чини, че ако сторимъ това, има народъ, който ще ни бѣде благодаренъ. Г-да отъ опозицията! Азъ смѣтамъ, че вие сте въ съзнанието на тежкитѣ дни, които живѣемъ. Предъ вашата съвѣстъ се изправя и вашата отговорностъ. Ще гласувате, както съвѣстътъ ви диктува. Всегаки въ този моментъ, въ който ние искаме довѣрието на българския Парламентъ — и азъ се смѣтамъ за гордъ, че го искамъ,

за да мога да управлявамъ съ него или да си отида безъ него — сме въ съзнанието, че всѣки единъ отъ васъ ще може да прецени, както казваме и въ декларацията си — просвѣтено, моментитѣ, които преживѣваме и да гласува тѣй, както съвѣстта му повелява. Ние искаме просвѣтено доверіе отъ всички онѣзи, които разбиратъ моментитѣ и които могатъ да опредѣлятъ своята дейность.

И въ съзнанието, г. г. народни представители, че особено ние, отъ Народния блокъ, имаме тежки задачи и тежки отговорности, предприели сме и трѣбва да ги завършимъ — азъ искамъ отъ васъ единно гласуване. А господата отъ опозицията, които смѣтатъ, че моментитѣ сѣ щеговити, могатъ, съобразно своитѣ разбирания, да избераатъ своя вотъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателъ: Пристъпваме къмъ гласуване. Нѣма предложение, освенъ единъ дневенъ редъ — този на народния представителъ г. Христо Чолаковъ. Позволете ми да ви го напомнимъ: (Чете)

„Народното събрание, следъ като изслуша декларацията на правителството и станалитѣ по нея разисквания, изказва доверіе на правителството и минава на дневенъ редъ“.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ току-що прочетения отъ мене дневенъ редъ, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема. (Продължителни ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Има думата г. министъръ-председателъ.

С. Ризовъ (з): Преди да се опредѣли дневниятъ редъ, азъ отправямъ апелъ къмъ народнитѣ представители отъ мнозинството . . .

Нѣкой отъ мнозинството: И отъ опозицията.

С. Ризовъ (з): Нѣма нужда отъ опозицията. — . . . и къмъ г. г. министритѣ, да се съгласятъ за утре да бжде наредено да се отпечати законопроектъ за амнистията . . .

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Чакайте да ви кажа.

С. Ризовъ (з): . . . и да се постави на дневенъ редъ утре, за да може да се приеме на първо и второ четене и поне за Коледа да стоплимъ сърдцата на онѣзи, които 9 години я очакватъ. Моля г. министъръ-председателя да се съгласи съ това предложение.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Законопроектътъ за амнистията ще се отпечати тази вечеръ и утре ще го раздадемъ.

Предлагамъ утре да имаме заседание съ следния дневенъ редъ: (Чете)

Първо четене законопроектитѣ:

1. За измѣнение и допълнение на закона за данъка върху приходитѣ — продължение разискванията.

2. За измѣнение и допълнение на закона за събиране на прѣжитѣ данъци.

3. За облекчение на общинитѣ.

4. За измѣнение на закона за опрощаване заемитѣ, отпущнати отъ Българската земеделска банка, подъ гаранция на държавата, на военноинвалидитѣ, изгубили 100% работоспособность.

5. За отпускане безвъзмездно отъ Главната дирекция на б. д. ж. старото приемно здание гара Хасково (отъ тѣсноплѣтната линия) на благотворителния комитетъ „Утеха“ при Хасковската окръжна постоянна комисия.

Одобрене предложението:

6. За одобрение постановлението на Министерския съветъ относно Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни, взети презъ 1932 г.

7. За одобрение подписания въ София на 24 юний 1932 г. между България и Германия договоръ за търговия и мореплаване.

8. За приемане на служба унгарскитѣ подданици Яношъ Хелкертъ, Йозефъ Шпирекъ и Сабо Имре и германския подданикъ Карлъ Матей.

Доклади:

9. На комисията по провѣрка на изборитѣ (старозагорски, новозагорски и горноорѣховски).

10. На прошетарната комисия.

11. Първо четене предложението за измѣнение нѣкои членове отъ правилника за вътрешния редъ на обикновеното Народно събрание.

Второ четене законопроектитѣ:

12. За етажната собственость.

13. За кариеритѣ.

Председателъ: Които приематъ предложението отъ г. министъръ-председателя дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Закривамъ заседанието.

(Закрито въ 20 ч. 47 м.)

Председателъ: А. МАЛИНОВЪ

Секретари: { ВАС. МАРИНОВЪ
Т. ХР. МЕЧКАРСКИ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ